

Diagnosticul psihic provizoriu

Examenul psihologic poate fi privit ca o aplicație de teste, ca studiu de cazuri, ca observație scurtă și intensă. Cel care a dat primele elemente privind dinamica examenului psihologic a fost A. Binet. Secțiunea de diagnoză are câteva caracteristici și presupune multe cunoștințe, multă experiență, simț psihologic.

Pornim de la ipoteza că în fiecare situație psihologul poate elabora o schemă de lucru și o sinteză a datelor din primele observații și date privind un caz oarecare. Aceasta are valoarea unei ipoteze de lucru și reprezintă surprinderea acelor aspecte și simptome care i se par psihologului mai pregnante și caracteristice. Acest prim diagnostic, provizoriu, conține aspecte și ipoteze ce stau la baza **diagnozei psihice diferențiale** (se elaborează în urma aplicării de teste și a corelării rezultatelor astfel obținute cu date suplimentare biografice și de observație). Șansele de confirmare a ipotezelor cuprinse în diagnoza psihică provizorie sunt relativ mari în cazul în care experiența și pregătirea psihologului sunt elevate.

Ipoteza = rol important. Permite să se parcurgă drumul posibil cauzal dintre anumite simptome și aspectele mai complexe subiacente ce pot fi incriminate într-un caz oarecare. Permite să se țină în evidență caracteristicile cazului.

La baza diagnosticului psihic provizoriu stau o serie de cunoștințe, dar și o înțelegere mai subtilă a problemelor cazului respectiv.

La consultul psihologic din policlinici sau la centrele de neuropsihiatrie infantilă vin foarte mulți copii.

Toate ipotezele formulate în diagnoza psihică provizorie trebuie verificate. Psihologul e bine să cunoască curba dezvoltării psihice pentru a se folosi de ea în mod eficient. Dacă un copil preșcolar mic prezintă unele defecte de vorbire (dislalie

simplă sau polimorfă) fenomenul ca atare se poate încadra ca logopatie de dezvoltare ce se poate ameliora, integral

chiar, fără intervenții prea complicate. În cazul în care pronunțarea defectuoasă persistă și în perioada preșcolară mare, se conturează caracteristicile unei logopatii reale. Aceleași simptome pot avea semnificații diferite la vârste diferite > necesitatea de a cunoaște bine caracteristicile de bază ale dezvoltării psihice. Pe acest tablou se pot manifesta **întârzieri de apariție** (ale mersului, vorbirii, dezvoltării sociabilității) dar și **întârzieri de dezvoltare** după ce anumite caracteristici s-au constituit. La acestea se adaugă **fenomenele de deteriorare, nematurizare** (infantilism) etc.

Diagnosticul provizoriu trebuie formulat cu multă precauție, urmând să fie suplimentat, ajustat.

Diagnoza psihică diferențială

Când un tânăr vorbește defectuos e ușor de observat de către oricine că suferă de o logopatie. Diagnosticul provizoriu e relativ ușor de pus prin ascultarea atentă a categoriei de sunete alterate, a înlocuirilor, perseverențelor, etc. totuși, numai un examen psihologic mai complex (cu teste) ne va putea duce la stabilirea unui diagnostic psihic diferențial, la stabilirea faptului dacă e vorba de polilalie combinată cu tahilalie în urma unui traumatism, sau dacă e vorba de o logopatie pe fond de oligofrenie. În cazurile de insuccese școlare ca simptom, numai sondarea complexă a caracteristicilor activității școlare, a inteligenței (atenției, memoriei) etc. pot permite o diagnosticare fină a caracteristicilor și substratului carențial al insuccesului școlar. Numai diagnosticul diferențial ne va arată dacă insuccesul școlar se datorează unui intelect de limită, memorie nesatisfăcător dezvoltată și exercitată, inadaptare la viața școlară, interese neorganizate, lipsa atitudinilor necesare ritmului și stilului vieții școlare, deteriorare a văzului sau auzului. E nevoie de foarte mare precauție și subtilă sondare a tuturor ipotezelor ce se pun în astfel de cazuri cu atât mai mult cu cât pot fi și alte multe cauze ce pot determina rămânerea în urmă la învățătură.

Există anumite condiții care fac dificilă diagnoza psihică

diferențială. Orice psiholog practician știe că un elev care nu poate face față primului moment de contact cu psihologul prezintă rareori o debilitate mintală, deși comportarea lui ar incrimina un astfel de diagnostic. Incapacitatea lui de moment se poate datora mai multor cauze, cum ar fi lipsa de interes și atenție față de situație, timiditatea și anxietatea, inhibiția nevrotică, ...

Stabilirea unui diagnostic psihic nu constă în aplicarea unui test sau într-o examinare, ci examinarea și aplicarea de teste constituie momente într-o acțiune mult mai complicată, care în principiu are anumite dimensiuni, o anumită structură.

Se obișnuiește ca atunci când e vorba de un copil sau de un tânăr elev, educatorii sau tutorii elevului să se antreneze pentru a vedea ce probleme pune copilul. În aceste condiții se efectuează cadrul larg al anamnezei ce va trebui completată cu ancheta socială. Examenul începe cu observarea conduitei elevului și cu o aplicare a unui test mai general de inteligență (Binet - Simon; Standford - Binet pentru copii de la 5 la 10 ani). Pentru copii de peste 10 ani - testul de inteligență al lui Wechsler D. Se stabilește QI sau vârsta mintală. Aceste rezultate se compară cu rezultatele la învățătură. Neconcordanța atrage după sine necesitatea suplimentării diagnosticului psihic cu mijloace de control mai fin și mai diverse. Se controlează dacă eșuarea la anumiți itemi se poate explica printr-o **dislexie**. Se dau în continuare, după necesități, teste de atenție, memorie, clasificări. Rezultatul final permite să se constate ce caracteristici intelectuale se pot atribui subiectului respectiv. Diagnosticul psihic elaborat în urma sondării din aproape în aproape a caracteristicilor psihice ale unui subiect s.n. diagnostic psihic progresiv, funcțional sau multifazic.

În stabilirea diagnozei psihice trebuie avut în vedere gradul de convergență și divergență al rezultatelor. Sunt subiecți cu o structură divergentă evidentă. La aceștia nu au acționat satisfăcător factorii educativi sau au un caracter nativ divergent. Nu există o dependență direct proporțională între condițiile optime de mediu și

valorificarea ereditară maximală. Subiecții cu dotație psihică foarte slabă într-o direcție a structurii psihice sunt puțin sensibili la educație în acea direcție, din care motiv este bine să se cunoască toate caracteristicile compensatorii de care dispun. Dezvoltarea și involuția psihică nu au loc concomitent în toate caracteristicile psihice. Tendința spre armonizare, în schimb, e permanentă. Pe fondul armonizării există uneori aspecte aberante, anomalii, disarmonii psihice care se datorează condițiilor de mediu. E foarte important contactul personal, cunoașterea temeinică a fiecărui caz. Cel puțin 20 % din diagnostic decurge din contact. *Cu cât vârsta e mai mică, cu atât diagnosticul este mai nesigur și datorită capacității reduse de a se dezvălui.* La subiecții de aproximativ 6 ani, divergența rezultatelor este foarte mare și din cauză că există o mare inegalitate între capacitățile de proiectare și dezvoltare.

Diagnoza psihică progresivă include o structură, o strategie și o anumită finalitate. **Structura** poate fi mai simplă sau mai complexă în funcție de aria de probleme puse de cazul ce trebuie tratat. **Strategia** se referă la modul în care se abordează structurile psihice mai fragile sau cele suspecte de carențe precum și la modul în care se sondează capacitățile de supleanță, iar **finalitatea** privește aspectele rezolvate cu măsurile ce trebuie luate.

Clasificarea lui A. Rey ale categoriilor de cazuri în care se aplică diagnosticul psihic diferențial complex:

- a) Cazuri fiziogene în evoluție - oboseală, scădere a randamentului intelectual, încetinire a dezvoltării...
- b) Cazuri de modificare patologică a căror etiologie nefiind organică scapă medicului. Supradeterminarea psihică e frecventă.
- c) Cazuri de modificări psihologice dobândite datorită faptului că anumite capacități psihologice specifice subiectului în cauză au fost permanent minate în condițiile vieții.
- d) Cazuri de întârziere sau deviație în dezvoltarea psihică datorită unor debilități somatice, unor condiții de viață traumatizante.

e) Cazuri banale legate de greșeli frecvente de educație.

Psihodiagnoza la vârstele mici

Testele pentru copiii foarte mici denumite baby – test au o utilizare din ce în ce mai extinsă. Dr. S. R. Chaille (1887) poate fi considerat primul care a publicat o serie de teste simple pentru copiii sub 3 ani. Ele au fost grupate în așa fel încât să permită părinților să vadă dacă copiii se dezvoltă normal sau nu. Mai cunoscute sunt testele lui Alice Descoendres care în 1921 a făcut o baterie de probe adecvate, aplicabile din jumătate în jumătate de an, pentru copiii de la 2 la 7 ani. Charlotte Buhler și Hildegard Hetzer au efectuat în 1932 o baterie de 10 probe pentru fiecare din primele luni ale copilăriei apoi peste 15, 18 luni și pentru 2, 3, 4, 5, 6 ani. Prezintă interes inventarul de dezvoltare infantilă al lui A. Gessell (Gessell Developmental Diagnosis) elaborat într-o primă versiune în 1925 și refăcut în 1940. Are în atenție dezvoltarea copiilor între 4 – 60 săptămâni. Fiecare modalitate de comportament (motor, verbal, de adaptare socială) se cotează cu + sau -. Se poate calcula un ritm de dezvoltare. Gessell a recomandat atenție la calitățile reacțiilor, a avut reticente în ceea ce privește calculul și cotația acestei scale. Gessell a conceput evoluția psihică în copilărie ca o parcurgere de niveluri pe care le-a reprezentat printr-un arbore. La primul nivel, biologicul și psihologicul nu se diferențiază, acesta este un **nivel psihomotor**. La nivelul 2 sunt evidente conduitele psihologice pe lângă cele biologice. La nivelul 3 – conduitele ce exprimă aptitudini. O. Brunet și I. Lezine au elaborat o scară franceză de teste. Bateria e alcătuită din câte 10 probe pentru fiecare etapă din care 6 sunt considerate ca teste ce pun copilul în condiții experimentale controlabile în prezența unui material ușor de găsit și utilizat. Întrebările din baterie ușurează primul contact cu părinții și dau posibilitatea de consemnare a condițiilor sociale și afective în care se dezvoltă copilul. Testele sunt foarte utile părinților pentru că servesc drept introducere în problematica primei vârste destul de dificile din punctul de vedere al studiului și al

instruirii. Întrebările determină surprinderea gradului de influență al mediului. Autoarele consideră că foarte devreme are loc o corelație între QI al părinților și QD (cotienul de dezvoltare) al copiilor. Testele sunt grupate în patru categorii având fiecare o inițială pentru notare. P = controlul postural și motricitatea; C = coordonarea oculo - motorie; L = limbajul; S = relațiile sociale și personale. Gruparea acestora se face în funcție de diferite etape ale dezvoltării psihice timpurii. Până la 1 an prezintă foarte mare interes controlul postural și motricitatea în general. După 1 an acestea vor fi notate, dar vor prezenta mai puțină importanță decât caracteristicile achizițiilor verbale și posibilitățile de mănuire de obiecte. Examinarea se desfășoară cu ajutorul unor experimente și întrebări. Durata unei examinări ~ 20 minute la copiii între 4 - 12 luni și la 30 minute la cei între 12 luni până la 4 ani. Profilurile obținute permit să se urmărească ritmul dezvoltării psihice și să se calculeze un QD.

Bateria Bayley cuprinde 185 itemi și are funcții similare. Se referă la mișcările coordonate, vocalizare, apucare, întoarcere de pagini, denumire de obiecte, etc. Instructajul ușor de efectuat al acestei baterii permite să fie utilizată și de părinți fără vreun ajutor suplimentar.

Rene Spitz a elaborat o serie de baby - tests 1945 - 1946 prin care a pus în evidență influența mare a avitaminizării afective în vârstele timpurii. Carențele se manifestă în domeniul reactivității generale și în dezvoltarea intelectuală la copiii deprivați de afecțiune și tandrețe.

Bateria Borel - Maysonnay (de la 1 la 5 ani). Cuprinde imagini de obiecte simple pentru mănuit - 13 imagini în culori. Ele trebuie mănuite și indicate verbal elementele ce le conțin. Bateria pune în evidență inteligența copiilor mici și tulburările de limbaj (are funcții).

Bateria Merrill - Palmer cuprinde planșe de încastrare, probe de limbaj. Scara cuprinde teste non - verbale foarte bune pentru 4 - 6 ani.

Scara de performanță Borelli - Oleron cuprinde 7 probe, au rol important factorii spațiali.

Scara de inteligență pentru preșcolari Minnesota

cuprinde o serie de probe nonverbale.

Bateria Cunningham Pintner, elaborată 1932, revizuită 1947 e folosită în grădinițele de copii. Bateria cuprinde variantele A, B și C fiecare cuprinzând 7 teste.

1. *Observație* însoțită de identificare de obiecte comune (animale, plante)

2. *Percepție* de diferite obiecte pt a diferenția ceea ce este frumos (între desenele aceluiași obiect)

3. *Identificarea* de obiecte ce se pot asocia (găina cu ou). Trebuie asociate 2 obiecte din 4.

4. Determinarea de greșeli de mărime și proporții în desene de vestimente (pt desenare personaje)

5. Capacitatea de a completa desene din care lipsesc anumite părți (decupare de părți)

6. Completarea de scene

7. *Reproducerea unui desen* după modelul dat în cadrul unor puncte (16 puncte)

Există și bateria non-verbală Pintner-Paterson cu 13 teste.

Scările de dezvoltare au o notație aparte.

Grace Arthur (1919) și Woodward (1926) apoi Thorndike (testul C.A.V.D.) cu colaboratorii au trecut în revistă sistemele de notație unificându-le.

Alte scări longitudinale: Pasamnik și Koblok (1946), Cavanaugh (1957), Callanger (1953), Horms (1957) etc

Bazându-se pe concepția și etapele de dezvoltare intelectuală prezentate de Piaget, Warburton s-a elaborat o baterie de teste de dezvoltare a gândirii logice a copiilor, ce conține 5 probe (operații combinatorii, probe de depistare a noțiunii de proporție și probabilitate, probe de gândire logică, reprezentări spațiale și conservare a greutateii și volumului. Tentative mai vechi în acest sens se aflau în testele Dubusson.

Există și baterii de teste de dezvoltare pt copii cu deficiențe (surdo-muți) și pt copii handicapați verbal (Drever și Mary Collins)..

Teste clinice de inteligență

Scara de maturitate mentală

Columbia (COL)

Descriere: elaborată de B. B. Burgmeister L. Hollander și

I. Sorge (1954) și este o baterie pentru evaluarea nivelului intelectual al copiilor infirmi motor-cerebral. Solicită o activitate motorie restrânsă. Cuprinde 100 imagini de figuri geometrice, persoane, animale, plante, obiecte ale vieții de fiecare zi. Copiii trebuie să arate care dintre acestea nu se potrivesc cu celelalte și care se potrivesc între ele. E o baterie de gândire conceptuală. Cuprinde 5 clase normalizate în Q. I. standard.

Serial Test de H. Head și testul afaziei lui R. Ducarne de Ribencourt

Descriere: se aplică subiecților afazici în vederea reeducării vorbirii. Cuprind subteste ce se referă la expresiile orale, înțelegerea orală, lectură și scriere. Fiecare subtest cuprinde un număr de itemi. Se țin în evidență în timpul examenului psihic aspecte ca: intonația, pierderea de elemente lingvistice, defectele, evocarea de cuvinte, perturbările de perseverație, dissintaxia, reducățiile, stereotipiile și agramatismele, tulburările de articulație, dezintegrarea fonetică. Sunt necesare probe complementare.

Scara de performanță Borelli - Oleron

Descriere: elaborată de Borelli - Vincent, Oleron și utilizează ca material cuburi, cartoane pentru construcția de cuburi, manechine (traforaj), demonstrație cu triunghiuri și două figuri de Pinter Patterson, măgelele lui Healy - Fernand. Subiectul realizează o parcurgere individuală timp de 30 minute. Vârsta de aplicare e de la 5 la 9 ani.

Cui se adresează: scară pentru copii handicapați din punct de vedere al limbajului.

Probe: 7 probe pentru estimarea comprehensivă a nivelului mintal. Se fac în prealabil demonstrații.

Etalonarea: fie în note brute, fie în note standard.

La ce folosește: repartiția copiilor surdo - muți sau cu deficiențe de vorbire în instituții și clase de nivel corespunzător. Diagnosticarea nivelului mintal.

Chestionarul multifazic al lui R.S.WOODWORTH sau inventarul psihonevrotic P.D.S.

Descriere : Acesta a fost elaborat în timpul primului război

mondial (1917) și avea în vedere eliminarea din armată a subiecților anormali psihic. Se solicită răspunsuri la 76 itemi ce se referă la 200 simptome, vizând tendințe ale personalității, tendințe schizoide, tendințe paranoide, ipohondrice, impulsive, epiloptoidale, instabile, antisociale. Deși nu mai este folosit, acest chestionar a constituit punctul de plecare pentru foarte multe alte chestionare de adaptare.

Chestionarele multifazice se utilizează mai ales în mediul universitar și în cel industrial (BALL).

Un chestionar de adaptare școlară este cel realizat în 1966 de

REMMERS și SCHIMBERG

Acesta conține 296 itemi clasați în 8 secțiuni, pentru copiii de 15-18 ani. Secțiunile sondează:

1.aspecte ale adaptării școlare, relațiile cu profesorii, atitudinea față de metodele de lucru, față de examene;

2.aspirațiile profesionale și atitudinea față de propriile aptitudini;

3. caracteristicile personale;

4. conduita în grup;

5. adaptarea în familie;

6. raporturile cu celălalt sex;

7. sănătatea, atitudinea față de eventualele aspecte proprii vârstei;

8. atitudinea față de lume și viață, morală, filozofie, religie etc.

Testele de dezvoltare

Ideea studiului longitudinal s-a impus cu necesitate în psihologie. Ideea a prefigurat în scara metrică a inteligenței a lui Binet - Simon, precum și în scările de antropometrie infantilă.

Scările de antropometrie școlară - constau din bareme ce se prezintă sub 3 categorii mai importante. O categorie privește *măsurătorile brute*, staturale sau ponderale, utilizând ca atare măsurători primare (tabele cu valori staturale sau ponderale, pe vârste). A 2-a categorie include *forța musculară* și evoluția ei (forța mâinii drepte și stângi separat și împreună) iar a 3-a - *formule mai complicate reprezentative* pentru procesul sănătății creșterii și diferitele sale aspecte (baremuri pentru coeficientul vital și pentru capacitatea respiratorie). Există baremuri antropometrice școlare mixte. Scările longitudinale antropometrice permit să se sesizeze abaterile în creștere de la parametrii incluși în bareme.

Scările longitudinale ce se referă la dezvoltarea unor parametrii psihici - W. Stern (limbajul copiilor); H. Wallon, J. Piaget, A. Gessel; G. H. Luguët (capacitățile de desenare ale copiilor). După 1925 - metoda longitudinală utilizată mai frecvent. I. P. Pavlov (dimensiunea longitudinală temporală). Studiul longitudinal permite să se pună în evidență corelația dintre modificările ce au loc în condițiile socio - economice și culturale ale familiei,

efectul acestora asupra dezvoltării psihice a copiilor – diagnostic psihic funcțional în care este introdusă dimensiunea temporală. Studiul longitudinal permite să se pună în evidență aspecte foarte complexe ale dinamicii dezvoltării conduitelor elaborate.

Psihodiagnoza la vârstele mici

Testele pentru copiii foarte mici denumite baby – test au o utilizare din ce în ce mai extinsă. Dr. S. R. Chaille (1887) poate fi considerat primul care a publicat o serie de teste simple pentru copiii sub 3 ani. Ele au fost grupate în așa fel încât să permită părinților să vadă dacă copiii se dezvoltă normal sau nu. Mai cunoscute sunt testele lui Alice Descoendres care în 1921 a făcut o baterie de probe adecvate, aplicabile din jumătate în jumătate de an, pentru copiii de la 2 la 7 ani. Charlotte Buhler și Hildegard Hetzer au efectuat în 1932 o baterie de 10 probe pentru fiecare din primele luni ale copilăriei apoi peste 15, 18 luni și pentru 2, 3, 4, 5, 6 ani. Prezintă interes inventarul de dezvoltare infantilă al lui A. Gessell (Gessell Developmental Diagnosis) elaborat într-o primă versiune în 1925 și refăcut în 1940. Are în atenție dezvoltarea copiilor între 4 – 60 săptămâni. Fiecare modalitate de comportament (motor, verbal, de adaptare socială) se cotează cu + sau -. Se poate calcula un ritm de dezvoltare. Gessell a recomandat atenție la calitățile reacțiilor, a avut reticențe în ceea ce privește calculul și cotația acestei

scale. Gessell a conceput evoluția psihică în copilărie ca o parcurgere de niveluri pe care le-a reprezentat printr-un arbore. La primul nivel, biologicul și psihologicul nu se diferențiază, acesta este un **nivel psihomotor**. La nivelul 2 sunt evidente conduitele psihologice pe lângă cele biologice. La nivelul 3 – conduitele ce exprimă aptitudini.

O. Brunet și I. Lezine au elaborat o scară franceză de teste. Bateria e alcătuită din câte 10 probe pentru fiecare etapă din care 6 sunt considerate ca teste ce pun copilul în condiții experimentale controlabile în prezența unui material ușor de găsit și utilizat. Întrebările din baterie ușurează primul contact cu părinții și dau posibilitatea de consemnare a condițiilor sociale și afective în care se dezvoltă copilul. Testele sunt foarte utile părinților pentru că servesc drept introducere în problematica primei vârste destul de dificile din punctul de vedere al studiului și al instruirii. Întrebările determină surprinderea gradului de influență al mediului. Autoarele consideră că foarte devreme are loc o corelație între QI al părinților și QD (cotienul de dezvoltare) al copiilor. Testele sunt grupate în patru categorii având fiecare o inițială pentru notare. P = controlul postural și motricitatea; C = coordonarea oculo - motorie; L = limbajul; S = relațiile sociale și personale. Gruparea acestora se face în funcție de diferite etape ale dezvoltării psihice timpurii. Până la 1 an prezintă foarte mare interes controlul postural și motricitatea în general.

După 1 an acestea vor fi notate, dar vor prezenta mai puțină importanță decât caracteristicile achizițiilor verbale și posibilitățile de mănuire de obiecte. Examinarea se desfășoară cu ajutorul unor experimente și întrebări. Durata unei examinări ~ 20 minute la copiii între 4 - 12 luni și la 30 minute la cei între 12 luni până la 4 ani. Profilurile obținute permit să se urmărească ritmul dezvoltării psihice și să se calculeze un QD.

Bateria Bayley cuprinde 185 itemi și are funcții similare. Se referă la mișcările coordonate, vocalizare, apucare, întoarcere de pagini, denumire de obiecte, etc. Instructajul ușor de efectuat al acestei baterii permite să fie utilizată și de părinți fără vreun ajutor suplimentar.

Rene Spitz a elaborat o serie de baby - tests 1945 - 1946 prin care a pus în evidență influența mare a avitaminizării afective în vârstele timpurii. Carențele se manifestă în domeniul reactivității generale și în dezvoltarea intelectuală la copiii deprivați de afecțiune și tandrețe.

Bateria Borel - Maysonnay (de la 1 la 5 ani). Cuprinde imagini de obiecte simple pentru mănuit - 13 imagini în culori. Ele trebuie mănuite și indicate verbal elementele ce le conțin. Bateria pune în evidență inteligența copiilor mici și tulburările de limbaj (are funcții).

Bateria Merrill - Palmer cuprinde planșe de încastrare, probe de limbaj. Scara cuprinde teste non - verbale foarte bune pentru 4 - 6 ani.

Scara de performanță Borelli – Oleron cuprinde 7 probe, au rol important factorii spațiali.

Scara de inteligență pentru preșcolari Minnesota cuprinde o serie de probe nonverbale.

Bateria Cunningham Pintner, elaborată 1932, revizuită 1947 e folosită în grădinițele de copii. Bateria cuprinde variantele A, B și C fiecare cuprinzând 7 teste.

8. *Observație* însoțită de identificare de obiecte comune (animale, plante)

9. *Percepție* de diferite obiecte pt a diferenția ceea ce este frumos (între desenele aceluiasi obiect)

10. *Identificarea* de obiecte ce se pot asocia (găina cu ou). Trebuie asociate 2 obiecte din 4.

11. Determinarea de greșeli de mărime și proporții în desene de vestminte (pt desenare personaje)

12. Capacitatea de a completa desene din care lipsesc anumite părți (decupare de părți)

13. Completarea de scene

14. *Reproducerea unui desen* după modelul dat în cadrul unor puncte (16 puncte)

Există și bateria non-verbală Pintner-Paterson cu 13 teste.

Scările de dezvoltare au o notație aparte.

Grace Arthur (1919) și Woodward (1926) apoi Thorndike (testul C.A.V.D.) cu colaboratorii au trecut în revistă sistemele de notație unificându-le.

Alte scări longitudinale: Pasamnik și Koblok (1946),

Cavanaugh (1957), Callanger (1953), Horns (1957) etc
 Bazându-se pe concepția și etapele de dezvoltare intelectuală prezentate de Piaget, Warburton s-a elaborat o baterie de teste de dezvoltare a gândirii logice a copiilor, ce conține 5 probe (operații combinatorii, probe de depistare a noțiunii de proporție și probabilitate, probe de gândire logică, reprezentări spațiale și conservare a greutateii și volumului. Tentative mai vechi în acest sens se aflau în testele Dubusson.

Există și baterii de teste de dezvoltare pt copii cu deficiențe (surdo-muți) și pt copii handicapați verbal (Drever și Mary Collins).

Testele de dezvoltare axate pe activitatea de desenare

Se consideră că prin desen se pot evidenția capacități de percepere, reprezentare, capacități intelectuale, caracteristici ale dezvoltării psihice, aptitudinji creatoare ori ale personalității.

Modelul celor 10 figuri de H. Wallon și Lurcat - se pun în evidență aptitudinji intelectuale, flexibilitatea reprezentărilor.

Testul celor 21 figuri ale lui Piaget și B. Inhelder - șase coloane de pătrățele care 3 cuprind câte 7 imagini desenate de coloană. Acestora le corespund 3 coloane de câte 7 pătrățele goale. Subiectul trebuie să reproducă figuril din coloanele cu modele. Pt. fiecare figură desenată

se acordă câte un punctaj.

Testul lui Goodenough H. - 3 situații diferite de desenare a omului (bărbat, femeie, propria persoană) - indicații privind structurarea aptitudinilor legate de reprezentarea în spațiu. E important dacă desenul se face din față sau din profil, dacă picioarele și brațele sunt reprezentate, poziția ce li se dă, atributele ce se evidențiază în figurile desenate, detaliile, vestimentația, integrarea în peisaj sau într-o activitate. Include elemente proiective.

Teste școlare (de cunoștințe)

Se aplică transversal dar și longitudinal. Sondează caracteristicile informațiilor de care dispun tinerii și modul în care le manipulează. Sunt de 3 feluri: de educație; instrucție(de geografie, istorie..; structurate, nestructurate); de cunoștințe. Testele de cunoștințe vizează și inteligența dar pun în evidență deficiențe și lipsuri (instrumente ale unui domeniu interdisciplinar complex). Procedee în alcătuirea testelor de cunoștințe: 1. extragerea din programele școlare a cunoștințelor generale, concomitent se solicită algoritmi de lucru; 2. extragerea din programele școlare a obiectivelor de bază ale acestora, testul având în vedere aceste obiective. Teste de cunoștințe - obiective = sondarea nivelului de cunoștințe și sondarea capacităților psihice.

Testele de citire, scriere și calcul elementar

La nivelul primilor ani de școală. **Testele de lectură** = materiale fonetice, literare, silabe, propoziții. Cinci niveluri de lectură: sub - silabică, silabică, ezitantă, curentă, expresivă

Testul SCGT - secțiuni - primele două sondează capacitățile de lectură și calcul. Cuprinde câte 6 planșe cu litere, silabe, cuvinte și propoziții. Apare simetric o gradare a prezentării de cifre. 1 punct / item. Se stabilește nivelul alfabetizării, siguranța lecturii și natura aspectelor curențiale ale lecturii. Copiii - 4 -8 ani. Seria de numere > dificultățile de numerație și vârsta numerație, viteza și siguranța de numerație.

Testele de sondare a capacității de lectură și a scrierii la vârstele școlare mici - Bovet - viteza și corectitudinea lecturii. Scriere categorii: a. copii care nu știu copia corect un test; b. nu copiază corect dar scriu corect după dictare; c. știu ambele dar fac greșeli.

Teste de achiziții școlare seria T. A. S. - Franța.

Testul de nivel școlar pt ortografie și calcul J. și M. Subes - prognoza repartiției școlarilor după absolvirea primei clase.

Progresiv - educativ - autorul lor = reprezentanți ai învățătorilor sub egida Asociației Psihologilor Americani - 1968. Setul cuprinde câte 4 caiete pentru fiecare subiect. Caietele - teste cuprind fiecare 2 părți care se lucrează în câte 35 minute. Cele patru caiete de nivel cuprind

cunoștințe școlare generale din domeniile științelor naturii (geografiei, geologiei) conform cu programele școlare. Există o serie a cunoștințelor aritmetice, a cunoștințelor de limbă și înțelegere a lecturii, o serie de cunoștințe privind viața socială și caracteristicile ei mai importante. Nivele - primul nivel: cunoștințe sociale .Al doilea nivel: activități agricole. Alte teste - există teste de cunoștințe și pentru alte domenii: "Farnum muzic notation test" - sondează cunoștințele muzicale unui disc cu 78 de turații și a unui caiet de note muzicale corespunzătoare unor scurte melodii de câte 4 măsuri fiecare ce sunt imprimate pe disc. Subiectul trebuie să deceleze greșeala din textul muzical ascultând melodia imprimată pe disc. Se folosește pentru copii de la 11 la 18 ani.

Bateria Scat - 1957 - baterie complexă pe 2 factori verbal și numeric. La fiecare nivel de vârstă = 4 subteste (comprehensiunea frazelor, calculul, semnificația cuvintelor, soluții de probleme numerice).

Testul Academic Promise test APT - G. Bennet și colab 1961 - baterie de predicție a succesului școlar pt studiile secundare de la 12 la 15 ani factori verbali, numerici, 4 tipuri de teste.

Testele de autoestimație școlară - *Chestionarul M. S. A. E.* - nivelul de adaptare al elevului la experiența sa școlară. 2 părți: autoevaluarea față de disciplinele școlare ; estimație privind factorii bipolari ca dificultățile

în învățarea constantă, rimul continuitatea ...

Testele de cunoștințe pt nivel universitar

Teste de cultură generală + teste pt niveluri universitare.

Testele elaborate de învățământul superior francez pt medicină

Teste ce permit o autoevaluare - Testele Harriman -

11 teste care acoperă capitolele mari ale psihologiei. 3 subteste / test - răspunsuri la alegere, de completare.

Teste de cunoștințe pt domeniile pedagogiei - testul lui J. Mouly ; L. E. Walton - 3100 de itemi în 7 domenii.

Teste de cunoștințe generale

Teste de cunoștințe în limba română - teste de ortografie, de cunoștințe matematice, de istorie, geografie.

TESTELE DE INTELIGENȚĂ

Testele de dezvoltare analitică a inteligenței

Scara Binet - Simon - A. Binet și Dr. Simon în 1905; 1908 și 1911 - perfecționări și revizii. În 1905 scara cuprindea 30 de probleme așezate în ordinea crescândă a dificultății, cuprinse prin testarea a 50 copii normali de la 3 la 11 ani și câțiva cu deficiențe mintale. Nu avea separații de vârstă. **Testul de 6** execuții de ordine simple

se considera că evidențiază limita superioară a idioției adulților; **testul 15** consta în cerința de repetiție de propoziții și cuvinte și pune în evidență limita obișnuită a imbecililor; **testul 23** delimita zona intelectului de limită; **testul 9** – limita superioară a inteligenței de 5 ani.

1908 – formă organizată pe vârste: 7 itemi pentru 6 ani, 8 pentru 7 ani, 5 pentru 10 ani **1911** – s-au adăugat câteva teste și scara s-a extins până la vârsta adultă. Gruparea pe vârste a devenit mai fermă. Patru teste ale nivelului 10-11 ani au trecut la 12 ani, cele de la 12 ani la 15 ani, iar cele trei teste ale nivelului de 13 ani plus alte două noi au constituit nivelul adult. A. Binet a elaborat noțiunea de vârstă mintală.

Revizii: Stanford Binet – 1916 > scara etalonată s-a extins la 90 itemi pe o arie largă de la 3 la 19 ani, plus un nivel adult mediu și unul adult superior.

Scara din 1937 Terman Merrill – a luat 2 forme, formele L și M, fiecare cu câte 129 itemi. S-au completat testele pentru toate vârstele, inclusiv până la 22 ani și 10 luni. S-a mărit numărul testelor nonverbale.

Revizia din 1960 - M. Merrill. Inovații: s-a introdus vârsta de 17 și 18 ani; s-a extins calculul statistic al variațiilor (DQI).

1966 – Revizie franceză: R. Zazzo, M. Gilly, Verba-Rai. Cuprinde 74 itemi. Au fost selectate secvențele foarte discriminative pe dimensiunea normal – debil mintal a

scării Binet-Simon, ca și cei cu valoare genetică foarte mare, accentuându-se caracterul verbal al scării restructurate.

1940- P. Ștefănescu Goangă. Cuprinde teste începând de la 3 ani până la 11ani (6 teste / an, câte unul pentru 2 luni) și câte 4 teste pentru 11-14 ani și vârsta adultă. Se folosește într-o mare pondere material neverbal.

Bateriile elaborate de David Wechsler - o baterie ce are la bază marcarea prin puncte este bateria **Wechsler D** (tratarea analitică a inteligenței). Această baterie are o versiune pentru adulți, una pentru copii și una pentru preșcolari. Scala pentru copii - 1949 - se numește **WISC**, iar cea pentru adulți - 1939 - scara Wechsler Bellevue, revizuită în 1955 căpătând denumirea de **WAIS**.

Măsoară: energia, factorii intelectuali, cât și factorii non-intelectivi implicați în capacitatea de a utiliza această energie în probele de performanță.

WISC-ul se aplică copiilor de la 5-15 ani și 11luni și cuprinde 12 teste grupate în două: teste verbale și teste de performanță. Bateriile Wechsler conțin în genere câte două grupaje, unul de teste verbale și altul de teste neverbale.

WAIS-ul cuprinde printre probele verbale următoarele secțiuni:

O grupare de 30 întrebări (itemi) de dificultăți gradate privind cunoștințele generale - factori sociali și culturali.

Maximum = 30 puncte.

A doua grupare cuprinde 14 întrebări referitoare la semnificațiile incluse în reacțiile umane - factori sociali + atitudini morale. Maximum = 28 puncte. Dacă la 3 itemi consecutivi se obține 0 se întrerupe testarea.

A treia grupare cuprinde 16 itemi - probleme aritmetice gradate și ele ca nivel de dificultate (maximum 16 puncte), apoi serii de cifre, cifre în ordine și cifre în ordine inversă, ca atare pune în evidență operarea cu cifre ca simboluri și expresii ale cantității.

Urmează grupul testelor de similitudine împărțit în două analogii numai pentru copii sub 8 ani și cei suspectți de întârziere mintală, și similitudini propriu-zise, pentru copii de peste 8 ani normali. Maximum 28 puncte pentru testele de similitudine.

Testul vocabular, ultimul din prima parte cuprinde 40 cuvinte (itemi). Total 80 puncte.

Partea a doua cuprinde toate testele neverbale.

În primul rând 20 imagini cu lacune (20 puncte maximum).

Trebuie identificat locul în care lipsește ceva, fapt ce pune în evidență caracteristicile observației și percepției, dar și înțelegerea logicii perceptive.

Al doilea grupaj cuprinde aranjamente de imagini pentru a reconstrui o povestioară sau o întâmplare (57 puncte maximum).

A treia grupare - testele cu cuburi - solicită activități de

operativitate complexă a gândirii. Maximum 55 puncte.

A patra serie de probe o constituie 4 asamblaje de imagini (manechin, cal, figură de om, auto) maximum 34 puncte.

Urmează două probe tip cod: codul **A** și codul **B**. Codul A conține figuri geometrice care trebuiesc completate după cifrul cuprins în cod (maximum 50 puncte). Al doilea cod cuprinde cifre și semne diferite (93 exerciții, maximum 90 puncte). În scara neverbală s-a introdus un grupaj de probe de labirint. *Moor L.* A propus câteva forme prescurtate și o reetalonarea variantei franceze a WISC-ului. Prima prezentare cuprinde 6 subteste (informație, aritmetică, similitudine, cuburi, asamblaj, lacune). A doua prescurtare s-a propus sub formă de 5 subteste (comprehensiune, aritmetică, cuburi, cod, lacune). S-a propus și o formă de 4 subteste (informație, similitudine, cuburi, lacune, sau vocabular, informare, cuburi, similitudine).

Variantă pentru preșcolari (WPPSI) – s-au eliminat probele de asamblare de imagini și s-au introdus sarcini de desenare de figuri geometrice.

Testul analitic de inteligență Meilli (TAI) - e considerat ca test creion - hârtie eterogen. Se aplică individual și colectiv. E construit pentru copii de la 10-11ani în sus și a fost probat pentru prima dată în 1929. Bateria cuprinde 6 teste într-un caiet de 8 pagini.

Testul 1 cuprinde 16 serii de câte 4 imagini așezate în

dezordine. Testul durează 5 minute, fiecare serie rezolvată =1 pct.

Testul 2 are 20 serii de 6 cifre. Acesta durează 5 minute. Soluțiile corecte constau din 2 cifre date conform sarcinii și se notează cu un punct.

Testul de fraze. Testul cuprinde serii de câte 3 cuvinte din care trebuie să se alcătuiască cât mai multe propoziții.

Test de lacune. Subiectul trebuie să observe ce anume lipsește pe fiecare imagine și să completeze lipsa.

Teste de desen. Se cere subiectului atâtea desene cât poate cu patru linii (minimum trei într-o căsuță).

Testul de analogie cere subiectului să deseneze o a patra figură care să se asemene cu a treia, așa cum se aseamănă a doua cu prima.

Profile:

Profilul tip A: inteligența practică.

Profilul B: inteligența inventivă.

Profilul C: inteligența concretă.

Profilul D: inteligența abstractă.

Profilul E: inteligența dilatată.

Profilul F: inteligența specifică subiecților anxioși, ezitanți.

G și Hpun în evidență o inteligență cu intermitențe influențată adesea de o instabilitate emoțională deosebită.

Testul SUC - Violet Conil și Canivet au inclus încă două dimensiuni diagnostice în test.

Testele nonverbale de inteligență

Bateria R K SA - Testele realizate în baterie: Raven color și Kohs și două teste verbale, unul de similitudini și unul de fraze absurde și s-au etalonat pentru vârstele de 6-10 ani.

Testul de similitudini: 13 itemi în diade și triade: comparări, operarea cu asemănări și deosebiri. Permite o diferențiere ontogenetică.

Testul de fraze absurde: 17 itemi. Solicită sesizarea de incorectitudini antrenând dimensiunea critică a gândirii.

Testul Raven - revizuit de mai multe ori până în 1956, Raven cuprinde 5 serii diferite: A-E. Există și o serie pentru copii de la 5-11ani. Fiecare matrice cuprinde 12 figuri de desene geometrice ordonate astfel încât să prezinte dificultăți progresive. În fiecare matrice se află decupat un segment. Subiectul trebuie să aleagă ceea ce lipsește dintr-o serie de 6 variante. E vorba de analiza abstractă privind forma și detaliile. Bateria cuprinde factorul „g” în saturație (.82) și factorul de grup vizual perceptiv. Se aplică individual sau colectiv. Operează cu depistarea similitudinilor, organizarea crescută a câmpului perceptiv, capacitatea de a analiza și organiza mintal elemente componente diferențiale, utilizând operații perceptiv-logice.

Cuburile Kohs - S.C.Kohs a descris pentru prima dată în 1920 testul său. Inițial s-au folosit 16 cuburi cu ajutorul cărora s-au reprodus 35 modele de dificultate gradată. În

1923 s-a ajuns la forma clasică de 16 modele. Se cotează exactitatea, succesul, timpul. În 1930, Hutt a modificat notația suprimând cotația exactitudinii. Cuburile Kohs măsoară expresia analitică și sintetică a gândirii conceptuale, structura spațială, nivelurile mentale, tipul de inteligență și afectivitate.

Seriile sunt următoarele:

Seria Grace Kent (1934) folosește 12 modele desenate în mărime naturală.

Seria Irist și Eisselbrook, 24 cuburi și modele prezentate în planșe de încastrare.

Seria Wechsler (1944) 7 modele în alb și roșu.

Seria Alexander (1946). S-au folosit și cuburi bicolore și multicolore. Seria Bonnardel (1953) cu culori albe și roșii.

Seria Wechsler (1955) în WAIS.

Seria Reissenweber (1953) cuburi albe și negre.

Cuburile Kohs au fost reluate și de F.N. Maxfield, Bize, Dunayevski, Penrose, Raven, Rey și Abelson (1927).

Labirintele Porteus - baterie de teste de inteligență non-verbală. Porteus a prezentat în 1919 pentru prima dată labirinte desenate. Are cotații în vârstă mentală de la 3 ani la vârstele adulte. Operează cu Q.I. valoare specială pentru testarea adaptabilității sociale.

Variante: Porteus - Maze; E.L. Thorndike; Miles (1927); MacQuerrie.

Fredy Champis (1949) a aplicat labirintele în orientarea

profesională la feroviarilor din Elveția.

Testul lui Fl. Goodenough - constă în solicitarea de desenări ale ființei umane de către copii: un desen de băiat, un desen de fetiță și desenul propriu. Desenul se cotează în funcție de prezența și absența unor elemente. Notele se transformă cu ajutorul unui tabel în note de vârstă mentală și apoi în Q.I. (Metoda Stern). Dă indicații și asupra nivelului general de dezvoltare psihică.

Testul mozaic al lui Gille - probă colectivă non-verbală. Cuprinde 50 întrebări - diferențe, similitudini în imagini. Cotația se face acordând de la 1 la 4 puncte la răspunsurile bune. Totalul de puncte este 204. E un test de determinare rapidă a nivelului intelectual. Cuprinde secțiuni de imagini ce trebuie identificate, aranjate ca ordine de mărime, formă, similitudini, secțiuni cu imagini în care există omisiuni, absurdități. Se aplică pe copii de la 5 la 14 ani.

Scara Pinter - Paterson - scară non-verbală; cuprinde 15 ilustrații ce trebuie reconstituite. Se notează timpul, corectitudinea execuției, combinațiile, erorile. A fost preluată de Al. Roșca.

Scara de performanță G. Arthur (forma2) ARTH - folosește ca material cuburile Kohs, planșele Seguin, testele Pichoires, labirintele lui Porteus, planșele Healy și permite măsurarea inteligenței generale între 3 ani și vârstele adulte. Variante: prima - 1925; 1928 o

standardizare, a doua - 1930. 1942 - definitivată forma 2. Forma 1 - îmbunătățită în 1943. 1947 - publicată standardizarea și etalonul definitiv al formei 2 revizuite. Testele cuprinse sunt cuburile Kohs, planșele Seguin, Stencil Design, testul lui G.Arthur, labirintele Porteus, testul de completare a figurii 2 al lui Healy.

Scara de performanță Alexander - privește inteligența ca aptitudine. Cuprinde 3 teste dintre care 2 teste clasice de cuburi Kohs restandardizate și un Passalong ce constă în 9 probleme de dificultăți crescânde.

Testul de inteligență culture - free Cattell R.B. - 3 variante sau scări pentru 3 niveluri. Fiecare scară are 2 forme A și B și câte 8 probe (4 culture-free și 4 înțelegere verbală și cultură specifică. Scara 1 este destinată copiilor de la 4 la 8 ani și adulților internați. Scara 2 este pentru copii de la 8 la 12 ani și adulți, iar scara 3 a fost elaborată pentru copii superiori. Există o variantă franceză adoptată de Jean Marc Chevrier.

Test scara 2 de Cattell - baterie elaborată de R. B. Cattell și Th. Cattell pentru nivelul elevi și adulți. Cuprinde 4 probe non-verbale cu puternică saturație în factorul „g” (clasificări, serieri, condiționări). Are două părți, A și B; cuprind 50 întrebări. Se aplică la 14, 15, 16 ani și adulți. Se calculează în Q.I. standard și centile.

Testul D 28 - elaborat de P. Pichot după Austey. E o baterie non-verbală de inteligență generală - material

=dominoul. Măsoară inteligența generală dar și deteriorarea mentală.

Matrix concret (Vidal) MAT - solicită stabilirea unor caracteristici ale gândirii. Se aplică individual sau colectiv la copii de la 10 -14 ani. Cuprinde o serie de 36 probleme în care trebuie aranjate 2 sau mai multe imagini. Sarcina constă în a găsi ultimul termen în alegerea posibilă dintre 5 imagini.

Testul de alegere multiplă - Brown D.W. (1932) a preluat metoda folosită de Yerkes pentru maimuțe. E vorba de o planșă cu 12 chei. Determină inteligența practică. Sunt folosite 11 poziții de dificultăți crescânde. Pune în evidență și abilități mecanice.

Teste verbale

Testul lui Pierre Rennes - conține 42 întrebări în ordine crescândă de dificultăți. E vorba de mici probleme aritmetice, serii numerice, fraze în dezordine, sinonime, cuvinte contrarii, lacune. Permite o rapidă clasificare inițială a unor subiecți foarte diferiți din punct de vedere intelectual și foarte eterogeni.

Teste clinice de inteligență

Scara de maturitate mentală Columbia (COL) -
Descriere: elaborată de B. B. Burgmeister L. Hollander și I. Sorge (1954) și este o baterie pentru evaluarea nivelului intelectual al copiilor infirmi motor-cerebral. Solicită o

activitate motorie restrânsă. Cuprinde 100 imagini de figuri geometrice, persoane, animale, plante, obiecte ale vieții de fiecare zi. Copiii trebuie să arate care dintre acestea nu se potrivesc cu celelalte și care se potrivesc între ele. E o baterie de gândire conceptuală. Cuprinde 5 clase normalizate în Q. I. standard.

Serial Test de H. Head și testul afaziei al lui R. Ducarne de Ribencourt - Descriere: se aplică subiecților afazici în vederea reeducării vorbirii. Cuprind subteste ce se referă la expresiile orale, înțelegerea orală, lectură și scriere. Fiecare subtest cuprinde un număr de itemi.

Scara de performanță Borelli - Oleron (B. O.)- elaborată de Borelli - Vincent, Oleron și utilizează ca material cuburi, cartoane pentru construcția de cuburi, manechine (traforaj), demonstrație cu triunghiuri și două figuri de Pinter Patterson, mărgelile lui Healy - Fernand. Subiectul realizează o parcurgere individuală timp de 30 minute. Vârsta de aplicare e de la 5 la 9 ani. scară pentru copii handicapați din punct de vedere al limbajului. 7 probe pentru estimarea comprehensivă a nivelului mintal. Se fac în prealabil demonstrații. Etalonarea se face fie în note brute, fie în note standard. Folosește la repartitia copiilor surdo - muți sau cu deficiențe de vorbire în instituții și clase de nivel corespunzător. Diagnosticarea nivelului mintal.

Testele de inteligență pentru adulți

Testul Pierre Rennes (RAIS) - test eterogen de raționament. Baterie non-verbală (numere, litere) și verbală construită pentru nivel mediu și superior de inteligență. Are la bază teoria analizei factoriale. Probele solicită completări de serii în urma descoperirii relațiilor interioare. Se utilizează completări de serii verbale și de cifre. Mare saturație în factorul „g”. Mare saturație în flexibilitatea itemilor. Cuprinde și factorul „R” de raționare, descompus în doi factori: factorul „I” (inductiv) și factorul „D” (deductiv). Este saturat și în fluiditate.

Testul de inteligență al lui Cattell (scara 3) Cat - Cattell R. B. și Cattell Th. au folosit elemente ale testelor lui Spearman Ch. în bateria lor. Conține teste de matrice, de clasificare, de scriere (denumire de raționament) și de interferență fiind o baterie eterogenă. Tip test culture - free.

Posedă probe non-verbale saturate în factorul „g” pentru vârstele 13-16 ani și adulți.

Testul Eysenk - cuprinde 11 teste cu câte 40 itemi fiecare. Include serii de cifre, mici probleme aritmetice, probe verbale și probe cu imagini (baterie trifactorială V.N.S.). solicită serieri în funcție de mai multe criterii, completări de lacune și de serii, sesizări ale unor strategii de abordare de probleme.

Bateria Sarton Alain - sistem de lucru influențat de Eysenk și cuprinde 3 secțiuni care pun în evidență 3 factori: factorul verbal V, factor numeric N și factor spațial S. Fiecare secțiune cuprinde 50 itemi cărora li se acordă câte 30 minute spre rezolvare. A contribuit la elaborarea lucrării Arlette Pattent. Fiecare rezolvare se cotează cu 1 punct.

Testul Lahy de inteligență - test de inteligență generală - Lahy J. M. - 1960. Se bazează pe ideea că există o logică avansată și o logică elementară. 8 probe:

Serii de proverbe cu propoziții date în test și din care unele au legături cu proverbele (12 exerciții);

Stabilirea gradului de rudenie prin exerciții de arbori genealogici (10 exerciții);

Interpretarea de texte (14 exerciții);

Probe aritmetice de completare de serii aritmetice (18 exerciții);

Silogisme ce trebuiesc controlate din punctul de vedere al corectitudinii concluziei (9 exerciții);

Cuvinte asemănătoare (10 exerciții);

Cuvinte de prisos într-o serie (11 exerciții);

Limbi străine, deducerea sensului unor cuvinte din traducerea unor propoziții în care sunt folosite (6 exerciții).

Există o serie de teste adaptate, utilizate de Bontilă G.

Testele de aptitudini intelectuale speciale

Testul numeric L. Thurstone și Th. Thurstone -

gravitează în jurul factorului N definit în 1941 de C. H. Coombs în laboratorul lui Thurstone ca aptitudine de a mânui ușor un sistem simbolic, urmând o serie de reguli specifice, cu condiția ca sistemul de simboluri să fie familiar și regulile să fie bine asimilate. E vorba de un factor de agilitate mentală. Factorul N se consideră ca fiind de natură primară. Testul se bazează pe simboluri numerice, pe regulile privind operațiile aritmetice. Se utilizează în orientarea profesională.

Testul spațial L. L. Thurstone și Th. G. Thurstone -

pune în evidență prezența factorului spațial.

Prima formă datează din 1938 și măsoară 7 factori:

Perceptiv – P; Numeric – N; Verbal – V; Spațial – S; Memorie – M; Inducție – I; Deducție – D.

Modificare: între 1941 – 1943. 6 factori:

Numeric;

Verbal;

Spațial;

Fluiditate verbală – W;

Memorie;

rață – W;

Memorie;

Raționament.

Testul spațial: se pune în evidență capacitatea de

vizualizare spațial bidimensional. Pune în evidență aptitudini mecanice.

Funcții asemănătoare: The Minnesota Spatial Relations Test (1930) – se utilizează în orientarea școlară.

Test de forme identice - baterie elaborată de L. L. Thurstone (test factorial). Utilă pentru domeniul selecției și orientării profesionale. Domină aptitudini perceptiv – spațiale, atenție (factorii S1, S3, C1, C2, I.R)

Teste de aptitudini profesionale complexe

Scara de performanță Alexander (ALEX) - datează din 1953. Este o baterie de inteligență ce operează cu performanțe și decelează factorul „g”, factorul „V” și factorul „F”. Se testează și orientarea spre studii tehnice, dar și spre cele literare. Teste clasice restandardizate și un test original – Passalong – ce constă din 9 probleme în care există o anumită dispoziție de piese roșii și albastre care trebuie aranjate conform unor modele. O parte a bateriei constă din cuburile Kohs neetalonate.

Folosire și în orientarea profesională a surdo – muților, a debililor mintali. A fost aplicată de Brody în psihiatrie pentru depistarea deteriorării mentale.

Testul de aptitudini mintale primare P.M.A. - elaborat de L. L. Thurstone determină prezența aptitudinilor mentale primare. Subiecți 11 – 17 ani. Poate fi utilizată și

colectiv. 5 factori:

Factorul V – semnificația verbală – test de vocabular cu sinonime;

Factorul S – aptitudinea spațială;

Factorul R – raționare – serii de litere;

Factorul N – aptitudine numerică;

Factorul W – fluiditate verbală.

Testul Hunt de inteligență socială - test de măsurare a inteligenței sociale sub influența și în contextul împărțirii clasice a inteligenței în inteligența teoretică, practică și socială. 5 subteste:

Implicațiile reacțiilor verbale (raționale) în situații sociale evocate verbal;

Cere subiectului să determine (caracterizeze) însușiri ce se acordă la anumite tipuri de răspunsuri și reacții verbale;

Se referă la observații ale comportamentului uman;

Sondează memoria de numere și fețe;

Simțul umorului în condiții de prezentare de situații sociale

Testele de gândire abstractă

Testul omogen de comprehensiune verbală elaborat de R. Bonnardel - tipărit în 1952 și cuprinde probe ce vizează înțelegerea a o serie de 11 panseuri din moralistii secolului al 17-lea prin alegere dintre 6 fraze propuse. Duce la stabilirea unor tipologii de comprehensiune.

Include sondări de atitudini (caracter).]

Testul de clasare de obiecte Gelb - Goldstein - Weigl - Sheerer - 29 obiecte de clasat pentru femei; 27 obiecte pentru bărbați. Cuprinde 5 fraze, iar criteriile de bază ale clasificării sunt: utilitatea, situația, culoarea, forma, completarea unei perechi, materia. A fost alcătuit după Vâgotski.

Testul Haufman - Kasanin - cuprinde 22 piese de lemn diferite care trebuie clasate în 4 grupe.

Criteriul conceptual=eliminarea criteriului de formă și culoare.

Testul lui Rappaport D. - test de clasificare. Elaborat pornind de la testele lui Goldstein și Sheerer, testul lui Vâgotski modificat de Kaufman Kasanin și testul de similitudine din bateria lui Wechsler. Se creează condiția de comparare între operarea cu conceptele și verbalismul conceptual.

Testul non-verbal de clasificare generală - elaborat de Anton C. E. Kellog, N. W. Morton, R. B. Cattell (AKS) adaptat de P. Rennes e alcătuit pentru toate nivelurile. Cuprinde 4 subteste care au o foarte bună corelație între ele. Se adresează subiecților fără o cultură elevată. Are o bună dispersie. Notele brute se transformă în note standardizate de la 1 la 9.

Testul conceptual Terman- test de gândire abstractă. Constă din două părți și solicită completări și analogii.

Test ce măsoară capacitatea intelectuală și se adresează studenților înainte de a fi repartizați în diferite posturi de muncă.

Introducere = dezvoltarea testelor s-a legat de aspectele fundamentale ale dezvoltării psihologiei diferențiale. Inteligența este o aptitudine generală, o funcție independentă, superioară, complexă de adaptare sau de comprehensiune. Strategii de investigare a inteligenței: utilizarea vocabularului, a legăturilor verbale; clasificarea logică; operațiile cu concepte.

Dezordinile mintale la adulți

Studiu de sinteză efectuat de Arnold M. Rose și Holger R. Stubs în incidența dezordinilor mintale: incidența schizofreniilor, psihozelor, mania depresivă, paranoia, psihozele senile...

Interesează și debilitățile mintale. Termenul a început să circule după 1909, a fost pus în circulație de Dupre și Vermeylen. Debilitatea mintală = nedezvoltarea intelectuală ce permite autonomie socială dar nu și de conduite. Adulți - vârsta mintală de maximum 9 ani, I. Q. 60-70. debilitate lejeră, medie, profundă.

Testele de investigare a capacității de creație

Pun în evidență capacități de creație. Elisabeth Andreus în 1930 a găsit coeficienți de corelație cu IQ de 0,15; 0,02 și 0,03 utilizând e teste de imaginație.

Dintre bateriile de creativitate: testul F de R. B. Cattell; Testul ECM; testul de fluiditate verbală.

Bateria G. Meunier - 4 jocuri cu figuri. Se cere subiecților să descrie figurile, să le interpreteze și să realizeze compoziții prin asamblare.

Bateria lui Tourance - 1972 - 7 subteste. Cotația pe puncte în timp limită. Utilizabil pe studenți.

Bateria Omiz de Jean Jonis Sellier - 3 secțiuni: 1. se compun figuri geometrice folosindu-se ca puncte de plecare modelele din desen. 2. 12 mici desene figurative ambigue și schematice. Se cere interpretarea lor. 3. asociații de cuvinte. Se degajă factori de: facilitate, varietate, originalitate.

TESTE DE APTITUDINI

Aptitudinile sunt instrumente ale personalității. Se manifestă spontan antrenând randamente calitative și cantitative crescute în condiții egale de educație și exerciții. Aptitudinile au fost studiate de specialiști în analiza factorială – suplimente ale testelor de inteligență sub denumirea de aptitudini speciale, testele profesionale, baterii privind aptitudinile multiple.

Psihoprofesiograma este rezultanta convertirii profesiogramei într-o fișă sintactică de cerințe psihice în vedere exercitării unei anumite profesii. Două căi de alăturare: analitică; sintetică. Elaborarea de teste și baterii profesionale prin metoda analitică e extinsă.

Testele și bateriile de aptitudini sunt utilizate din ce în ce mai mult în orientarea școlară și profesională.

Testele de investigare a capacității de muncă

Testele de atenție pot solicita concentrarea subiectului pe o singură sarcină de rezolvare sau pe mai multe. Lahy a testat caracteristici ale atenției, Rîbakev, Rossolimo.

1) Testul de baraj - cel mai utilizat. Materiale – litere, figuri geometrice, imagini. Se înregistrează viteza și cantitatea de activitate. Evidențiază fluctuațiile capacității de muncă și randamentul.

Testul Bourdon – barajul unor litere în texte imprimate.

Toulouse - Pieron – barajul unor figuri geometrice, mici careuri egale, cu câte o bară dispusă pe una din cele 8

direcții ale rozei vânturilor. Se cere subiecților să bareze anumit careuri într-un timp limitat.

2) Caietele Kraepelin - coloane de 35 cifre ce trebuie adunate sau scăzute 2 câte 2 în funcție de anumit criterii.

3) testul T-K de atenție - 20 de rânduri de pagină cu câte 2 coloane de semne litere și cifre a câte 17 semne fiecare. Solicită corecția greșelilo dintre coloana dată ca model și coloana cu greșeli.

4) testul psihomotor al lui Ricossay - pornește de la ipoteza că se poate stabili o paralelă între ritm și atenție.

Testele de dexteritate

Bateria Bonnardel de reacții complexe RCB - exammenele de selecție în profesiile cu potențial mare de accidente. Încorporează: aspecte și niveluri ale inhibiției retroactive, niveluri de plasticitate funcțională a mișcărilor, aspecte ale învățării și inteligență concretă.

Stomberg Dexterity Test - sarcina - solicitarea unei alte organizări a dedcupajelor în forme.

Teste ce au în atenție coordonarea mișcărilor - Two Hands Coordination Test, coordonarea ochi - mână = testul de dexteritate Crawford, testul Bennett...

Bateria Oseretki - motricitatea generală; 6 secțiuni: rapiditatea mișcărilor, prezența sau absența sincineziilor...

Teste de mozaic - Leiberg sau Nihl - permit să se stabilească aspecte și caracteristici funcționale importante

ale mâinii ca organ al muncii și activităților complexe.

Diagnosticarea capacităților senzoriale: acuitatea senzorială; discriminarea senzorială, influența unor factori asupra sensibilității. – teste de acuitate vizuală = ***bateria Protometer Test.***

Testul de cecitate a culorilor - Farnsworth = testare a capacității cromatice.

Testul ISH – pt simț cromatic

Testul Grace Arthur - de desen, cuprinde 20 desene. Se aplică la surdomuți.

Testul de vizualitate spațială – aptitudinea pt desen geometric.

Testul de vizualitate ABC – măsurarea dominanței oculare, antrenează vederea inconștientă.

Testele de aptitudini artistice

Testul de talent muzical C. E. Seashore – 6 secțiuni ce probează: simțul înălțimii tonale, al forței sonore, al timpului, al timbrului, al ritmului, memoria tonală.

Testul standardizat de inteligență muzicală al lui Wing – 7 aspecte ale percepției muzicale: analiza acordului, schimbarea înălțimii, memoria auditivă, armonia, intensitatea...

The Farnum Music Notation Test – test de aptitudini muzicale diagnostic.

Testele de diagnoză psihică a aptitudinilor artistice plastice

The Horn Art Aptitude Inventory - 3 părți: exerciții de schițe, de compoziție, test de desen.

Testul de judecată a desenelor Graves - măsoară gradul în care subiectul recunoaște principii de ordin estetic.

Testul de apreciere artistică al lui Meier - constă din 100 perechi desene sau obiecte de artă.

Testele de reprezentării spațiale

Pot solicita reprezentării constructive geometrice (testele de numărare de cutii sau de cuburi) sau îmbinări lineare (testul Moede).

Testele de aptitudini tehnice speciale

Includ factori spațiali, probleme de înțelegere și judecată tehnică, ...: bateriile DAT, FACT, GABT...

Testul de comprehensiune mecanică al lui Bennett - se dau perechi de obiecte și se întreabă care are o mai bună utilizare.

Testul mecanic P. Rennes MECA - saturație în factori spațiali și inteligență practică.

Testul de aptitudini mecanice Mecquarrie - 7 subiecte bazate pe analiza factorială. Test creion - hârtie.

Testele de selecție profesională

Test de colajare - pune probleme de conflict între viteza și corectitudinea execuției.

Test de descifrare de texte scrise de mână - Pierre

Reines - texte manuscris de dificultăți crescânde , subiectul trebuie să transcrie.

Aptitudini medicină - ***Aptitude test for Medical Students.***

Aptitudini pt legislație, știință și ingineri..

Testul RAPA - pt profesiile ce angajează securitatea publică.

Bateria standardizată GATB - factori: g, V, N, F, O.

TESTE DE PERSONALITATE

Testele de personalitate au o orientare evidentă spre aspectele deformatate sau deteriorate ale personalității deoarece acestea sunt mult mai ușor depistabile decât trăsăturile morale și operative ale personalității sau caracterului.

G. Allport și Odbert au decelat 17.953 denumiri de trăsături psihice care diferențiază comportamentele umane. Klages a evaluat la 4.000 numărul acestor trăsături, iar Fr. Baumgarten a găsit 1.093. Se consideră că există unele variabile caracteristici constituționale ale personalității (temperamentul) și unele aptitudini implicate în structura temperamentului, precum și

numeroase variabile structurale dobândite, consolidate sau nu. Se poate spune că în efectuarea diagnozei psihice a personalității există o serie de dificultăți: mecanismele evolutive de bază ale conduitelor nu sunt pe deplin elucidate; elementele ce exprimă unicitatea personalității sunt mai greu de surprins decât caracteristicile ponderale ale personalității; subiectivitatea ce se controlează și se autocontrolează în permanență este greu accesibilă.

Testele de personalitate reprezintă aportul cel mai important al psihologiei moderne, dar trebuie să se țină cont întotdeauna de factorul uman – în cazul diagnosticării inteligenței sau a aptitudinilor subiectul cooperează activ, pe când în cazul diagnosticării personalității subiectul are în mod spontan tendința de mascare. Apar astfel numeroase tipuri de deformări ale rezultatelor, dintre care cele mai frecvente sunt: efectul de fațadă – tendința subiectului de a se prezenta într-o lumină bună; efectul de reputație bună – răspunsurile sunt toate la fel de bune la toți itemii testului; efectul de originalitate – răspunsurile atrag ostentativ atenția prin originalitate; efectul de frondă – apar frecvent răspunsuri negative, obscure, cu cheie, ambigue etc.; efectul de conveniență – subiectul consideră că răspunsurile intră în vederile unei autorități; tendința generală a subiecților de a exagera sau de a minimaliza rezultatele.

Testele de personalitate se împart în :**teste analitice** –

cuprind itemi ce sondează caracteristici delimitate ale personalității (chestionare); **teste sintetice** – sondează structuri complexe ale personalității (teste proiective, teste clinice).

Chestionarul

A. Binet, pionier al chestionarului ca metodă de cercetare în psihologie, a alcătuit un chestionar de sondare a caracteristicilor personalității foarte mult folosit în S.U.A., dar mai puțin în Europa. R.S.Woodworth este primul reprezentant de seamă al diagnosticării personalității prin chestionar. Important de menționat este și chestionarul elaborat de Shiply, în acesta subiectul trebuind să aleagă între două alternative relativ defavorabile.

Chestionarele de personalitate pot fi împărțite în două mari categorii: cele care sondează o trăsătură de personalitate și cele multifazice, care sondează mai multe trăsături. După criteriul obiectivelor psihologice, chestionarele sunt: **de adaptare; de atitudini; de interese; de personalitate propriu-zise.**

Chestionarele care măsoară gradul de adaptare la mediu

Există aspecte ale adaptării ce țin de solicitările și condițiile exterioare și aspecte ce țin de cerințele interioare, iar uneori chestionarele de adaptare pun în

evidență astfel de diferențe. Unele deteriorări ale adaptării au la bază fragilizări ale sistemului hormonal sau al balanțelor biologice (șocul traumatic, maladiile postoperatorii, toxicozele etc.), altele apar din cauza excesului de mineralo-corticoizi, hiperactivității fenomenelor alergice, excesului de alimente excitante etc., sunt provocate de infirmități. Există trei feluri de adaptare: adaptare prin asimilarea mediului organizat și optimizat în consecință, prin acomodare (dorințele se restructurează în funcție de condițiile mediului) și prin deplasare și înlocuire (în cazul în care există eșec se caută alt mediu și câmp de acțiune). Chestionarele de adaptare fac de cele mai multe ori evaluări ale acestora pe sectoare privind adaptarea în familie, în mediul profesional, în cel social etc. Cel mai vechi chestionar de adaptare este ***chestionarul multifazic al lui R.S.WOODWORTH sau inventarul psihonevrotic P.D.S.*** - acesta a fost elaborat în timpul primului război mondial (1917) și avea în vedere eliminarea din armată a subiecților anormali psihic. Se solicită răspunsuri la 76 itemi ce se referă la 200 simptome, vizând tendințe ale personalității, tendințe schizoide, tendințe paranoide, ipohondrice, impulsive, epiloptoidale, instabile, antisociale. Deși nu mai este folosit, acest chestionar a constituit punctul de plecare pentru foarte multe alte chestionare de adaptare. Chestionarele multifazice se utilizează mai ales în mediul

universitar și în cel industrial (BALL).

Un chestionar de adaptare școlară este cel realizat în 1966 de **Remmers și Schimberg** - acesta conține 296 itemi clasificați în 8 secțiuni, pentru copiii de 15-18 ani. Secțiunile sondează: aspecte ale adaptării școlare, relațiile cu profesorii, atitudinea față de metodele de lucru, față de examene; aspirațiile profesionale și atitudinea față de propriile aptitudini; caracteristicile personale; conduita în grup; adaptarea în familie; raporturile cu celălalt sex; sănătatea, atitudinea față de eventualele aspecte proprii vârstei; atitudinea față de lume și viață, morală, filozofie, religie etc.

Chestionare care sondează atitudini și aspirații

În constituirea scărilor de atitudini au adus importante contribuții scrierile lui THURSTONE, LICKERT, GUTTMAN, LAZARFELD, GREEN etc.

Atitudinile se pot sonda și prin testele de situații care constau în prezentarea de mici istorioare, subiectul trebuind să precizeze reacțiile personajelor. Chestionarele de atitudini folosesc o aparatură matematică specială.

Scara lui THURSTONE, reprezentativă pentru acest tip de chestionare, se referă la probleme privind căsătoria, divorțul, libertatea presei, problema negrilor etc. Scara lui BOGARDUS măsoară "distanța socială" - atitudinile unui subiect dat față de probleme ce se referă la rasă, religie,

națiune etc.

Chestionarul lui CARMEN CAMILLERI constă în răspunsuri deschise ce trebuie date la mici istorioare ce solicită atitudini în o serie de probleme referitoare la emanciparea femeii în societățile aflate în curs de dezvoltare. Chestionarul cuprinde 10 povestiri și permite un grad de proiecție.

După H.Pieron, atitudinile sunt reacții dobândite față de situații și stimuli, iar după Osgood ele au o geneză socială și permit evaluări.

KLINBERG deosebește 5 caracteristici ale atitudinilor:

- a) direcție - însușirea de a opta pentru o opinie sau alta;
- b) gradul - caracteristicile generalizării atitudinii respective;
- c) intensitatea - nivelul până la care respectiva atitudine este importantă pentru subiect;
- d) coerența - corelația dintre atitudinea exprimată și conduita zilnică;
- e) eficacitatea - spontaneitatea atitudinii de a se pune în evidență în conduitele corespunzătoare.

Alain Sarton - a reunit un chestionar de întrebări cu răspunsuri multiple (3) la alegere, un chestionar de obstacole (6) cu câte 2 răspunsuri la alegere și 6 chestionare (de câte 3 itemi fiecare, din răspunsuri la alegere din 5 alternative). Itemii chestionarului se referă

la :aprecierea propriei sănătăți; atitudinea față de sănătatea proprie; sănătatea altora și conceptul de sănătate; atitudinea față de satisfacțiile imediate ; atitudinea față de bani; față de prestigiul moral; atitudinea față de muncă.

Aspirațiile , ca și atitudinile, reprezintă motive ale activității organizate în structuri ce constituie un nivel mai mult sau mai puțin tensional în procesul proiectării tempore a personalității.

Nivelul de aspirații se constituie sub influența:

- a) caracteristicilor randamentului și performanțelor anterioare, ale unui anumit moment dat;
- b) conștientizarea posibilităților cuprinse în performanțele obținute;
- c) conștientizarea posibilităților și aspirațiilor reale.

Diferențele dintre performanțele obținute și conștientizarea nivelului posibilităților constituie diferența denumită de realizare. Ea poate fi pozitivă sau negativă și are ecouri psihologice complexe.

Dembo a realizat un experiment-test ce constă în prezentarea unei sarcini pe care subiectul trebuie să o execute în prealabil dând referințe cu privire la modul în care va putea să execute sarcina respectivă și timpul în care o va duce la bun sfârșit. În etapa a doua, subiectul este lăsat să execute sarcina. I se aduce la cunoștință după ce a terminat care sunt performanțele de timp și calitatea

obținută și astfel acesta poate aprecia diferența dintre nivelul de aspirații și cel de posibilități. Urmează noi interogări de același tip. Schema experimentală cuprinde deci: analiza performanțelor efective; analiza performanțelor exprimate prin aspirații; efectele de ajustare ale aspirațiilor prin cunoașterea succesivă a evoluției performanțelor.

Dellay și Pichot au utilizat o schemă asemănătoare de psihodiagnosticare a relației dintre aspirații și autoaprecieri care cuprinde tot 10 foi de sarcini. După ce se citește subiectului primul exercițiu, se cere să se aprecieze prin notă rezultatul pe care îl va obține și pe cel pe care îl dorește. În final se obțin 3 note: o notă de aspirații – media celor 10 note de aspirații; o notă de reușite – media celor 10 note de reușită; o notă de autoapreciere.

Diferența dintre nota de aspirație pentru o încercare și nota de reușită la încercarea precedentă reprezintă nota de diferență de scop; diferența dintre nota de aspirație pentru o încercare și nota de reușită la aceeași încercare constituie nota diferenței de estimare; diferența dintre nota de apreciere și nota de reușită la aceeași încercare constituie nota de diferență aspirații-posibilități.

Chestionarele de interese

Interesul este un intermediar între individ și mediu. Există

o dinamică a intereselor, ponderea acestora având caracteristici și evoluții ample în copilărie și adolescență. Ele se pot clasifica astfel: **temporare** – rezolvarea unei probleme, reușita la un examen etc.; **direct** – a dormi atunci când îți este somn; **indirect** – studierea unei limbi străine pentru a ocupa un anumit loc de muncă.

Interesul presupune atenție, efort, mobilizare generală a capacităților.

Fonteigne este printre primii care au întocmit un chestionar de interese profesionale pentru tinerii de 12-13 ani cu 12 itemi. Acesta cuprinde și întrebări cu privire la opinia părinților privind interesele profesionale ale tânărului.

Pentru domeniul profesiunilor există trei tipuri de chestionare de interese: se abordează empiric problema vocațiilor și a profesiilor ; se abordează problema intereselor prin prisma analizei factoriale ; chestionare de structură logică .

Chestionarul lui Strong cuprinde 400 de itemi vocaționali și avocaționali pentru diferite profesii și activități și solicită adolescenților răspunsuri la alegere din trei (“îmi place”, “îmi este indiferent”, “nu-mi place”). Au fost inventariate 24 de ocupații feminine și 47 masculine.

Chestionarul realizat de Kuder cuprinde itemi grupați în scale descriptive, iar interesele decelate au fost

ocupaționale, persuasive, artistice, literare, muzicale, servicii sociale, clericale etc. pentru fiecare item s-au făcut alegeri gradate din trei variante cu o structură diversificată.

Chestionarul Lee - Thorpe conține scurte descrieri de diferite perechi de profesii, iar subiectul trebuie să indice acela sau acele ocupații și profesii pe care le preferă din cele șase grupe de profesii prezentate în chestionar, și anume profesii sociale, naturale, mecanice, afaceri, știință.

Chestionarul Edwards conține 240 de itemi cu răspunsuri perechi (alegere forțată). După un timp, întrebările se repetă, fapt ce permite compararea rezultatelor. Pot apărea rezistențe la răspunsuri, neglijențe, confuzii, erori involuntare și voluntare.

Chestionarul s-a construit prin stabilirea situației statistice a fiecărui răspuns privind diferite activități vocaționale și avocaționale.

Chestionarul lui Lacerbeau (1965) dispune de 72 itemi, având sensibilizate pentru subiecții de 10-12 ani. Pe fiecare din cele 4 pagini ale testului se află 18 ocupații evocate, iar subiecții trebuie să aleagă 6 ca preferate și 6 ca respinse, celelalte rămânând neutre. Sunt conținute ocupații tehnice, intelectuale, sociale, sportive, legate de natură, de comerț, artistice, manuale și imaginative. În cadrul fiecărei grupe se prezintă activități teoretice și practice. În cotație s-au acordat 2 puncte pentru

răspunsurile preferențiale, un punct la cele nealese și nerespinse și 0 puncte pentru cele respinse.

Chestionarul Martin Irle cuprinde referiri la 9 activități profesionale printr-un labirint cu sisteme de răspunsuri la alegere din patru.

Chestionarul de interese Baumgarten presupune alegerea unui catalog de cărți, repartizate pe domenii.

În psihodiagnosticarea intereselor se utilizează și metoda completării de fraze (metodă proiectivă).

Testul Twenty Statement Test (TST), elaborat de McPartland, este sensibil la conturarea concepției despre sine, punând în evidență în mod proiectiv dimensiuni ale intereselor și poziției pe care acestea le ocupă în preocupările subiectului. Testul cuprinde propoziții ce încep cu "Eu sunt...".

Chestionarele și testele de personalitate multidimensionate

Acestea diagnostichează una sau mai multe trăsături de personalitate, având în atenție aspecte ale temperamentului sau ale caracterului.

Chestionarele de personalitate pentru copii ESDO, aplicabile de la 6 la 10 ani, cel al lui ***Porter și Cattell (HSPQ)***, aplicabil de la 12 la 17 ani, și ***chestionarul 16***

P.F. au toate structură de analiză factorială și acoperă studiul unor aspecte ale personalității de la 6 ani la vârsta adultă. **CPQ** cuprinde variante paralele A și B, fiecare având câte 70 itemi. HSPQ cuprinde 140 de itemi, iar CPQ - 14 factori. Factorii implicați sunt:

A= ciclotimic, schizotimic;

B= inteligență generală (g);

C= stabilitate emoțională, nevrosism general;

E= dominanță-supunere;

F= caracter deschis-închis;

G= caracter pozitiv, caracter afirmat;

H= ciclotimic, schizotimic (diferit față de factorul A);

I= sensibilitate emoțională, maturitate;

L= tendință paranoică, încrederea;

M= boemism, spirit practic;

N= satisfacție, simplitate;

O= neîncredere neliniștită, încredere calmă;

Q1= radicalism, conservatorism;

Q2= înfumurare, lipsă de hotărâre;

Q3= control al voinței, instabilitate de caracter;

Q4= tensiune nervoasă sau lipsă de tensiune nervoasă;

D= temperament flegmatic;

Y= introvertit, extrovertit.

Răspunsurile la chestionar s-au structurat ca răspunsuri forțate (da sau nu).

Tot un chestionar pentru copii (9-13 ani) este

chestionarul Carl Rogers (APR). Chestionarul are 6 părți în care se cer subiectului:

I. opțiune profesională (răspuns la alegere cu trei preferințe);

II. alegerea unor aspecte relative la viața personală (cum ar prefera să fie - mai puternic, mai liniștit etc.);

III. indicarea a trei persoane pe care le-ar alege dacă ar trebui să meargă într-un deșert;

IV. să spună în ce măsură seamănă cu o serie de copii a căror prezentare de calitate se face în propoziții și în ce măsură ar dori să le semene;

V. să răspundă la întrebări cu alegeri multiple privind probleme ale vieții sociale;

VI. să claseze în ordine de preferință membrii familiei sale.

Rezultatele celor șase subteste sunt combinate pentru a obține patru note diferite și anume: note ale sentimentului de inferioritate personală, note ale inadaptării sociale, note de adaptare familială, note de reverie trează etc. pentru fiecare există trei grupuri (superior, mediu, inferior).

Chestionare pentru copii au realizat și Raynolds (1928), Justin (1933) - cauzele care îi fac pe preșcolari să râdă, Valentine (1930) și Ellesor (1933) au studiat caracteristicile fricii și cauzele fricii la copii, Serara și Sears (1940) au efectuat experimente de frustrare

alimentară la sugarii de 6 luni, Dembo, Barker, Lewin (1940) au pus în evidență o serie de aspecte ale personalității copiilor prin deprivarea de jucării, Yarrow (1940) a studiat reacțiile globale la dificultăți ale preșcolarilor, Kost a studiat reacțiile la sarcini complicate și grele, Zeigarnik a dat sarcini de memorare dificile, dar a adăugat în cadrul situațiilor dificile sugestii pozitive și negative, urmărind efectul lor, ce și cât a fost reținut din situațiile consumate de către copii de diferite vârste.

La Universitatea din București s-a efectuat un test de sugestibilitate. **Testul S.B.U.** se compune din 12 pagini cu câte 15 serii (itemi) de câte trei figuri sau imagini așezate în succesiune verticală. Cele trei imagini sau figuri geometrice din seriile fiecărei pagini sunt identice, dar așezate în poziții diferite. Menționându-se faptul că nu are importanță poziția imaginilor, se cere subiecților să determine care imagine din cele 3 este diferită (elementul indicator) de celelalte două. Răspunsurile existente și abținerile s-au considerat ca fiind supuse sugestiei (latente), în timp ce răspunsurile prin care se identifică o imagine dintrei ca fiind diferită se consideră ca fiind o expresie a sugestiei de fond. Pentru fiecare 2 pagini (3 itemi) se modifică instructajul după o pauză în care desenarea din memorie a setului de imagini văzute. Cele 6 tipuri de instructaj au permis să se pună în evidență dominanța relativă a sugestibilității direcționată spre

autoritatea față de aceea ce este implantată în condițiile competitivității și relațiilor sociale curente.

Testele de personalitate ale lui A. Descoendres sunt teste de raționamente morale, teste ce constau dintr-o serie de cartonașe pe care se scriu o serie de texte scurte, ce cuprind momente de solicitare a aprecierii morale și sunt gradate în ceea ce privește complexitatea și caracteristicile actelor morale incluse în povestirile date spre apreciere. Subiecții trebuie să aranjeze cartonașele după gravitatea ce le-o confirmă.

Pentru afectivitatea socială și familială se utilizează **test-filmul lui R. Gille** care cuprinde 69 de secțiuni cu imagini. Subiectul trebuie să se plaseze el însuși în desen în poziția pe care ar dori-o personal și pe care o notează printr-un semn convențional (o mică cruce). Cele 69 de întrebări se referă la atitudini cu privire la familie, la colegi, profesori și munca școlară.

Testul lui Rosenzweig și Smith au studiat efectele recompenselor. Hurloch a utilizat lauda și blamul (1952).

Au fost efectuate chestionare de personalitate și pentru adolescenți, pentru investigarea surselor de anxietate (Ortin, 1952), ori pentru investigarea caracteristicilor reacțiilor emoționale (Finger, 1947).

Jersild și Tach (1949) au studiat pe copiii între 6-18 ani, evoluția cauzelor și atributelor fericirii printr-un chestionar ce se referea la cea mai fericită zi din viață.

Chestionarul pentru adulți elaborat de Hugh M. Bell

are menirea de a pune în evidență trăsături de personalitate, deficite de adaptare a subiecților la diferite aspecte și structuri ale mediului în care evoluează.

Chestionarul lui ROBERT G. BERNREUTER (1931)

cuprinde 125 întrebări. Răspunsurile obținute (da sau nu) pot fi utilizate în diferite tipuri de calcule. Permite să se diagnosticheze tendințele nevrotice, trăsăturile de autosatisfacție, autosuficiența, trăsături de intro și extroversiune, caracteristici de dominanță-supunere, încredere în sine și sociabilitate.

cuprinde 101 itemi împărțiți în 10 secțiuni ***Chestionarul CORNELL INDEX, elaborat de WEIDER, WOLF, BREDMANN, MITTELMANN, WECHSLER***, ce corespund unor zone speciale de conduită. Există două variante pentru militari și o formă pentru civili. Este aplicabil la subiecții de cultură medie.

Chestionarul de temperament al lui JOY P. GUILFORD și W.S. ZIMMERMANN (GZ) grupează sub forma unui chestionar multifazic factorii mai bine stabiliți. El cuprinde 300 itemi cu răspuns la alegere și acoperă 10 trăsături de personalitate și implicit de temperament, stabilitate emoțională, obiectivitate, bunăvoință, tendințe de reflexie, relații personale, masculinitate.

Chestionarul lui JOY P. GUILFORD (1934) identifică factori de bază și factori de grup ai personalității.

Chestionarul are trei direcții de investigație în care sunt cuprinse următoarele aspecte:

1)S= tendințe sociale de introversie;

T= tendințe ideative de introversie;

D= depresie;

C= tendințe cicloide;

2)G= activitatea generală;

A= submisie ascendentă;

M= masculinitate/feminitate;

I= inferioritate;

N= nervozitate;

3)O= obiectate;

Co= cooperativitate;

Ag= agresivitate.

Inventarul de personalitate al lui L.L. THURSTONE (1951) are în atenție 7 trăsături de personalitate de bază evidențiate prin cei 140 itemi:

A= activism, rapiditate în activități lucrative; V= vigurozitatea; I= impulsivitatea; D= dominanța; E= stabilitatea emoțională; S= sociabilitatea; R= reflexibilitatea.

Inventarul multifazic de personalitate THE MINNESOTA MULTIPHASIC PERSONALITY INVENTORY, elaborat de STARKE, HATHWAY și McKINLEY, are la ora actuală cea mai mare răspândire printre inventarele și chestionarele de personalitate.

Cuprinde 550 itemi cu referire la 20 domenii (sănătate generală, simptome neurologice, psihosomatice, relații familiale, atitudini morale etc.). Întrebările se află pe cartonașe pe care subiectul este pus să le claseze în trei grămezi corespunzătoare pentru “adevărat”, “fals” și “nu știu”. Această metodă este acceptată și de subiecții mai dificili. Trei scale ale chestionarului permit să se determine dacă subiectul tinde să se prezinte conștient sau nu, sub o lumină favorabilă. Dacă subiectul tinde să se subestimeze sau să se supraestimeze, faptul se pune în evidență prin scala K, dacă dă răspunsuri neobișnuite, fie ca răspunsuri la întâmplare, fie ca răspunsuri realmente patologice ori răspunsuri care arată că nu a înțeles întrebările, faptul este depistabil prin scala F. combinații ale scalei F și K permit să se determine dacă subiectul a trecut într-un sens sau altul în categoriile de deformări de răspunsuri specifice uneia sau alteia dintre cele două scale cu dominanță.

C. P. I. - California Psychological Inventory - a fost publicat de către directorul departamentului de psihologie din Berkeley, Harrison G. Gough în 1956. Este destinat diagnosticării și evaluării indivizilor, punându-se accent pe comportamentele interpersonale și dispozițiile în corelație cu interacțiunile sociale. Caută să evalueze mai curând aspectele favorabile decât cele morbide sau patologice. A fost numit M. M. P. I - ul normal, nu numai pentru că are

în conținutul său 186 itemi din ultimul, ci mai ales pentru a fost construit pe aceeași schemă, în mod empiric, prin contrast, iar răspunsurile subiecților sunt apreciate ca extreme într-un criteriu pertinent – ca de exemplu Do (dominanța). C. P. I - ul are 18 scări (Do, Cs, Sy, Sp, Sa, Wb, Re, So, Sc, To, Gi, Cm, Ac, Ai, Ie, Py, Fx, Fe) dintre care numai 4 au fost construite în mod clasic, selecționând itemii într-un mod teoretic și supunându-i unei analize interne, precum și validărilor ulterioare.

Teste obiective de personalitate

Aceste tipuri de teste se caracterizează prin faptul că includ astfel de situații încât permit o sondare a trăsăturilor de personalitate prin analiza modului în care au fost rezolvate situațiile cuprinse teste.

Există printre altele o serie de teste destinate diagnosticării de trăsături morale. Ele s-au construit pe ideea exprimată de VOELKER în 1921 că în situații miniaturale se pot decela importantem trăsături de personalitate, inclusiv trăsături morale.

Cea mai cunoscută scală de acest gen poartă numele de **BATERIA C (CEI)**. Ea cuprinde probe de onestitate și cooperare. Subiectului i se dau două teste echivalente – după care fapt, unul din ele i se dă spre corectare. Diferențele simțitoare dintre testul reținut și cel corectat de subiect pun în evidență caracteristicile onestității

subiectului în timpul corectării.

Prin alte teste obiective de personalitate se determină gradul de fragilitate al corectitudinii. În acest sens se poate cita ***testul de urmărire în oglindă a unui traseu labirintic în stea (WECHSLER și HARTINGS)***. Testul permite decelarea subiecților anxioși, a celor ce nu pot suporta situația de stres sau aceea de insucces.

Testul X - O de PRESSEY și CORNELL WORDFORM sunt teste ce pot fi trecute în aceeași categorie.

Testul de temperament al lui DOWEY conține un număr mic de teste grafice prin care se decelează trăsături complexe de personalitate ca: fluiditatea reacțiilor, forța și decizia de a acționa, grija și persistența în acțiuni etc.

Funcții apropiate și asemănătoare are ***testul de perseverență al lui R. ZAZZO și MIRA STAMBACK***.

Acest test se aplică de la 6 ani la vârstele adulte. Prin intermediul lui se pot aprecia: meticulozitatea, atitudinea de bluf, instabilitatea, trăsături operative ale caracterului și cele apropiate de cele de temperament. O baterie cuprinde 5 teste ce prevăd măsurări ale perseverenței și ale altor trăsături operative de caracter prin intermediul unor activități și a performanțelor și antrenării în acestea.

Testul de perseverență CATTELL, ca și alte teste de acest gen (SPEARMAN, ZAZZO, M. STANBACK), se bazează pe ideea că perseverența (factor p) se poate măsura optimal în situațiile de interferență între o

activitate ce corespunde unei deprinderi automatizate și o altă activitate – în care este implicat un factor creator.

Tot printre testele obiective de personalitate se pot enumera testele ce au în atenție alte trăsături temperamentale: testele de factor F (CATTELL), testele de fluiditate.

Testul U 81 elaborat de ANDRE VIDAL se aseamănă mai mult cu testele proiective. Acesta cuprinde 15 serii de imagini prin care este antrenată “cultura afectivă” a subiectului. Pentru fiecare serie de imagini subiectul trebuie să alcătuiască o povestire implicând ceea ce îi sugerează ilustrația. Bateria cuprinde 53 variabile aparținând la șase categorii fiecare, 4 categorii se referă la acțiuni și sentimente (dynamismul și depășirea de obstacole), 2 categorii de variabile se referă la cadrul în care se desfășoară acțiunea.

Pentru diagnoza afectivității, ***P.G. WEIL*** a elaborat un test ce cuprinde 22 de planșe pentru adulți (3 dintre ele se pot înlocui prin altele mai potrivite pentru copii și adolescenți), subiectul este solicitat să descrie planșele. În timp ce lucrează se dau și cuvinte inductoare și se fac înregistrări la un galvanometru.

“EMPATHY TEST”, realizat de WILLINARD A. KERR, are trei secțiuni: domeniul muzicii (limbaj comun tuturor oamenilor); interese și aspirații potențiale; relații interpersonale, direcții de identificare empatică a

relațiilor. Este un test fără limită de timp (se desfășoară în 6-15 minute) și se poate aplica și în grup.

Testele de diagnoză a tulburărilor psihice de personalitate

Testul motor de structurare vizuală al lui BENDER.

Lauretta Bender a folosit 9 figuri geometrice, mai mult sau mai puțin complexe, pe care subiectul trebuie să le reproducă. Într-o primă fază se cere copierea modelelor. În a doua, se solicită copierea din memorie. Testul are la bază concepția gestaltistă, dar și un fond latent de interpretări din arsenalul psihologiei abisale. Pune în evidență aspecte psihotice, schizofrenii și chiar leziuni intracraniene, dar și caracteristici ale inteligenței, creativității și echilibrului afectiv. Testul diagnostichează întârzierea globală a maturației, incapacității în domeniul limbajului, fenomene de disociere perturbatoare a personalității, deranjamente ale impulsurilor, ale percepției și confuzionale.

Labirintele PORTEUS sunt folosite datorită acceptării lor facile de către orice subiect. Testul poate măsura adaptabilitatea socială a debililor mintali, permite previziunea adaptării sociale a delincvenților. Există o versiune pentru copii și una pentru subiecții de peste 13

ani. O altă variantă, numită “scara extinsă”, cuprinde 8 labirinte grupate și se folosește în controlul rezultatelor scării originale, în controlul modificărilor ce au putut surveni între timp și pentru a completa prognosticul adaptării sociale (la subiecții de peste 13 ani).

Testul de figuri complexe REY A. (1942) constă dintr-o serie de figuri geometrice complexe pe care subiectul trebuie să le reproducă din memorie și să le copieze. Copierea de figuri ca test clinic are la bază ideea (1900) că afazicii nu pot realiza o copiere simplă. (Aceași sarcină de copiere apare și în testele BINET-SIMON, BENTON, BENDER, OSTERRIETH P.) Testele sunt aplicabile pe subiecții de la 4 ani la vârstele adulte și într-o variantă ce se referea la copii între 4 și 8 ani. Cotația are 8 clase ierarhice privind evidențierea percepției clare globale și percepția detaliilor. Testul permite examinarea nivelului de dezvoltare intelectuală, perceptiv-motorie, evidențierea tulburărilor congenitale sau dobândite, ale structurării spațiale și eventual apraxiile, agnosiile și afaziile.

Testul REVERSAL de A.W.EDELFELD se poate utiliza pentru depistarea dislexiei începând cu prima clasă școlară. Conține 84 perechi de figuri geometrice. În unele cazuri ele sunt identice, în altele diferă ca rotație a ansamblului sau a detaliilor. Subiectul trebuie să pună o cruce în dreptul figurilor ce nu sunt identice. Testul evaluează fin dificultățile ulterioare ale învățării lecturii.

Testul de retenție vizuală al lui ARTHUR L BENTON

permite diagnosticarea caracteristicilor memoriei imediate. Subiectului i se solicită să privească 10 secunde o planșă, apoi îi este luată și i se cere să deseneze din memorie figura respectivă.

Testele proiective

J.E.BELL a considerat că se poate vorbi de câteva categorii de tehnici proiective în funcție de materialul utilizat: tehnici care au la bază stimularea proiecției prin asociații de cuvinte; tehnici ce utilizează stimuli vizuali; tehnici ce utilizează mișcări expresive; tehnici ce utilizează locul și loisirurile.

Alte clasificări se fac pe criteriul naturii interpretărilor și rezultatelor obținute, al modului în care se elaborează răspunsul sau al scopului urmărit: teste constitutive – subiectul trebuie să aplice o structură și să facă organizarea materialului nestructurat și plastic în funcție de această structură; teste constructive – subiectul trebuie să construiască structuri mai largi pornind de la un material definit sau de la o sugestie; teste interpretative – subiectul trebuie să interpreteze o experiență cu semnificație afectivă; teste catartice – subiectul trebuie să se exteriorizeze emoțional sub influența stimulilor; teste refractive – se creează condiții de exprimare a subiectului prin distorsiuni ce au punct de plecare în comunicarea

socială convențională.

Clasificarea lui Eysenk după criteriul solicitării subiectului: teste de completare (a unei fraze, a unei istorii, a unui desen etc.); teste de producție – subiectul trebuie să deseneze, într-o situație de joc, de construcție sau de activități; teste de observație – lansează subiectul într-o situație slab structurată, permițând să se observe modul în care reacționează.

Există opinia că testele proiective reprezintă apotul cel mai important și obiectiv în sondarea personalității.

Testul RORSCHACH (ROR) a fost elaborat de psihiatrul elvețian Rorschach Herman (1884-1922) în 1921, planșele fiind desenate chiar de el. În fapt, ideea utilizării petelor de cerneală pentru a explora caracteristici ale personalității se citează ca fiind emisă de Leonardo da Vinci. Ele au mai fost folosite în teste și de către Kener, de Bartlett, fiind cunoscut faptul că percepția vizuală este influențată de personalitate. Testul cuprinde 10 planșe cu pete de cerneală simetrice, mari, colorate și necolorate. Subiectul este solicitat să spună ce anume îi sugerează fiecare pată în parte. Interesează faptul dacă subiectul se referă la ansamblul sau al detalii ale petelor, dacă atribuie formelor percepute identități vegetale ori animale, raporturile dintre forme și culori ce intervin în răspunsuri, originalitatea sau banalitatea răspunsurilor, numărul răspunsurilor sau productivitatea proiecției impregnate de

factori emotivi și intelectuali (număr redus de răspunsuri – reținere, lipsă de expansivitate și energie mentală, răspunsuri puține, dar calitativ deosebite – preocupare pentru perfecționare, răspunsuri numeroase – bogăție imaginativă). Dintre cele 10 planșe ale testului, 5 sunt negre, gri și albe, 2 au în plus culoarea roșu și trei sunt multicolore. Se fac notații anumite privind modul de aprehensiune (percepere), determinanții prin care se fac referiri la caracteristici de formă, conținutul, clar-obscurul, rezonanța intimă. Un grafic permite să se raporteze numărul de interpretări de planșe (se cotează timpul total, timpul mediu de reacție, numărul total de banalități și numărul total de răspunsuri, inclusiv răspunsurile originale). Testul pune în evidență tipul de aprehensiune, de rezonanțe intime, interesele, tendințele nevrotice, tensiuni conflictuale minore și majore, aspecte ale inteligenței etc.

Testul BEHN-RORSCHACH, elaborat de Hanz Zullinger, și **testul FUCHS-RORSCHACH** constituie forme paralele teste cu pete de cerneală bazate pe aceleași principii, la fel ca și **testul lui HOLTZMANN W.H. (H.J.T.)**, **testul Z (ZULLINGER)** – probă colectivă cu răspunsuri la alegere.

TAUTOFONUL (SHAKOV și ROSENZWEIG, 1940) constă tehnic din emiterea unor sunete incerte la care subiectul investigat trebuie să aprecieze tot ce îi vine în minte. Sunetele se dau foarte slab și în mod repetat din care

motiv se pot produce efecte de sumare.

T.A.T. sau THEMATIC APPERCEPTION TEST

dezvoltat de CHRISTINA D. MORGAN și HENRY A MURRAY (1935), spre deosebire de testul Rorchach – cu care a fost adeseori comparat ca importanță – este o probă psihosocială și interpretativă. Constă din 30 de ilustrații ce reprezintă una sau două persoane în atitudini ce au semnificații incerte. Se cere subiectului să povestească istorioare corespunzătoare inventate sub impulsul momentului. Răspunsul cuprinde tendința de a integra în interpretarea situațiilor ambigue din ilustrații propria experiență, cerințe de moment, conștiente și inconștiente, fapt ce permite să se pună în evidență aspecte importante ale personalității ca pulsuniile, emoțiile, sentimentele, complexele și conflictele.

Există un sistem de interpretare de cinci puncte ale răspunsurilor: eroii povestirii (care se identifică cu subiectul în mod cert; trebuințele ; forțele ce acționează asupra eroilor; tema generală a istorioarei elaborate de subiectul considerat; deznodământul.

În relatare interesează forma relatării, lungimea ei, gradul de organizare, orientarea și detaliile.

Testul lui PERCIVAL SYMONDS (PST) este destinat adolescenților și are la bază tot imagini (20). Acestea sunt împărțite în două serii de câte 10 care se administrează la interval de o zi. În conținut se studiază pe rând eroii,

sistemul de forțe psihice pus în joc, în relațiile dintre personaje, atitudinile acestora și atitudinile subiectului față de fiecare personaj, interesele ce acționează și deznodământul. În analiza formei se ține seama de metoda utilizată de subiect în expunere, de atitudinea față de examen, de comentariile și conduita generală a subiectului.

Testul de atitudini familiale (F.A.T.) de L. JACKSON cuprinde 8 desene simple privind aspecte ușor tensionale ale vieții de familie.

Testul de a percepție pentru copii (C.A.T.) și suplimentul său ***C.A.T.S.*** de LEOPOLD și SONIA BELLAK se bazează pe ideea că în copilărie identificarea și proiectarea sunt facile dacă li se sugerează copiilor să alcătuiască povestiri în care personajele sunt animale. Testul conține 13 ilustrații șiare la copiii de 3-10 ani funcțiile pe care le are T.A.T. la adulți și testul Symonds la adolescenți.

Testul lui CORMAN (PAT) se aplică la toate vârstele, dar mai ales la copii, conținând 18 planșe cu scene ale unui singur animal, totdeauna același. Temele cuprinse în planșe se referă la: frustrație; temă pentru copiii ce se vor unici; temă privind rivalitatea între frați; temă cu motiv depresiv de excludere; tema tatălui care înlocuiește mama; temă ce evocă culpabilitatea; temă de refulare oedipiană; temă depresiv-anxioasă; caz de nevroză, de îndoială, de

scrupule; nevroza de teamă; temă erotică ; rivalitatea oedipiană și fraternală.

Testul ROZENWEIG de frustrație pentru adulți (1944) cuprinde 24 imagini desene. În fiecare din ele sunt prezentate două personaje în situații de frustrare de tip curent. Subiectului i se cere să spună ce ar răspunde dacă ar fi cel frustrat. Răspunsurile se analizează din punctul de vedere al timpului de reacție și al direcționării agresiunii.

Testul SZONDY (LEOPOLD) are la bază teoria "destinului". Autorul considera că există 3 substraturi ale inconștientului: inconștientul personal, conturat ca substrat sexual și constituit în prima copilărie; inconștientul familial; sistemul pulsional arhaic colectiv. În sistemul pulsional al analizei destinului prin testul Szondy se disting aspirații sau tendințe pulsionale (determinate de o genă maternă sau paternă), nevoi sau factori pulsionali (perechi de gene pulsionale analoage), pulsiuni sau factori pulsionali rezultați din aliajul a două reuniri de factori pulsionali. Testul dispune de 48 de fotografii împărțite în 6 serii de câte 8, iar subiectul este rugat să aleagă din fiecare serie câte 2 fotografii cu persoana cea mai simpatizată și cu cea contrarie. Alegerile pun în evidență un profil pulsional, Szondy stabilind 4000 de asemenea profiluri.

Testul mozaic de LOWENFELD MARGARETA are la bază teoria gestaltistă ce cuprinde 456 piese de materie plastică de 5 forme, în 6 culori. Subiectul trebuie să facă un

model cu piesele folosind câte vrea dintre ele. Există în total 3 categorii semnificative de desene (modele), iar fiecare din acestea se analizează prin sistemul de evaluare: prezența simetriei în formă sau culoare; asimetria în formă sau culoare; hipersimetria; neexistența niciunui gestalt; prezența unui efect de simetrie sau de perspectivă. Testul cotează: maturația la copii normali, particularități individuale, prezența nevrozelor, a psihozelor, influențe culturale.

Testul arborelui al lui K. KHOCH constă din instruirea subiectului în a desena un arbore fructifer. Există în sistemul de interpretare proiectivă al acestui test o semnificație ce se acordă desenului în ansamblu, faptului dacă arborele are sau nu implantare puternică în sol, raportul dintre rădăcină și coroană, dintre acestea și tulpină, formelor de înclinație al arborelui, dominație etc. în interpretare se ține seama de plasarea desenului în pagină, de dimensiuni, formă, ritm de execuție, înclinație, forma rădăcinilor, a trunchiului, a coroanelor, prezență de flori, ramuri etc.

Testul grădinii este de asemenea un test proiectiv în care se pot analiza diferitele modalități de desenare a unei grădini.

În **testul familiei** se solicită copilului să facă un desen în care să figureze întreaga sa familie. Se interpretează proiectiv în funcție de mărimea, distanța și direcția

personajelor, plasarea copilului sau a tânărului în contextul desenului, prezență de bariere sau diferențe de detalii acordate fiecărui membru al familiei.

Testul F.BIRREN este un test proiectiv verbal de psihodiagnosticare prin intermediul atitudinilor față de culori. Se cer preferințele cu privire la 11 culori și 4 situații coloristice. Răspunsurile sunt cotate ca referind – culoare plăcută și neplăcută. Combinațiile care apar în urma acestui sondaj pun în evidență conflicte sau concordanțe. Interpretarea evocă o foarte largă experiență social simbolistică privind culorile.

Piramida culorilor PFISTER-HEISS constă dintr-o piramidă desenată din 15 careuri ce se pot asambla din eșantioane colorate de hârtie aflate la dispoziția subiectului. Compoziția se analizează proiectiv. Se interpretează dominația coloristică pe secvența inferioară, medie și superioară, la dreapta și la stânga etc.

Alături de tehnicile proiective relativ diferite, capătă o difuzare tot mai largă **tehnicele proiective verbale**. SMITH (1933) a analizat vorbirea copiilor de 2-6 ani în timpul jocului grupând proporția de negativism, agresivitate, criticism, ca materiale proiective. WOLFESTEIN (1954) a elaborat o metodică bazată pe glume și ghicitori, pentru copii de 5-12 ani, prin care se obținea un material verbal proiectiv interesant, prin solicitarea copiilor de a reproduce produsele verbale

comunicate și să motiveze preferințele făcute de fiecare. WRIGHT (1942) a utilizat mici povestiri cu jucării, decupând un material proiectiv reacțiile de conflict.

Completările de istorioare, mai exact terminările de povestiri au fost utilizate de L.DESPERT, D.R.MILLER, MARGARET E. STONNE, M.ENGEL, H.D.SERGENT. Un test verbal de acest gen a fost proiectat de T.BOGDAN, ANA T.BOGDAN, M. CRISTEA în vederea probării sensibilității proiecției la tinerele delincvente minore.

Testul proiectiv pentru diagnoza unor trăsături de caracter (A.COSMOVICI și colaboratorii) constă dintr-o povestire în 4 variante în care fondul rămâne același schimbându-se doar vârsta și sexul personajelor după vârsta și sexul celor testați. Povestirea evoluează pe linia descrierii evoluției prieteniei dintre două persoane și a inserției ambiției sociale.

Testul proiectiv TST (TWENTY STATEMENTS TEST) utilizat și descris mai întâi de KUHN și McPARTLAND, apoi preluat de LOUIS A. ZURCHER (1972), se bazează pe proiecția încorporată în sarcina de a completa 20 de propoziții care încep cu "Eu sunt...". În test se pun în evidență 4 categorii de răspunsuri din punctul de vedere al enunțului: caracteristici fizice sau exterioare; situația profesională, socială; caracteristici de genul: "eu sunt harnică", "eu sunt nervos"etc.; pun în evidență un spirit filozofic, adaptare la mediul apropiat. În afară de

determinarea dominanței, testul permite să se evidențieze unele tendințe psihotice, interese profesionale, nivel de inteligență etc.

Psihodiagnosticul miokinetic după tehnica LOPEZ (PMK) utilizează un test mental de expresie grafică, folosind concepția ce privește semnificația psihologică a tonusului postural pentru personalitate. Testul cuprinde 6 foi pe care subiectul trebuie să continue a desena pornind de la un punct de plecare dat. se măsoară deviațiile în milimetri. Testul pune în evidență reacțiile constituționale permanente, cele tranzitorii, coerența și coeziunea intrapsihică și valoarea agresivității, depresiei sau excitației euforice, tensiunea, emotivitatea constituțională, tendințe spre anxietate sau apatie, nivel de inteligență etc.

Tehnici de sondare a sociabilității

Teste obiective de relații sociale conțin materiale prin care se pot evalua subiecții în condiții de performanță și colaborare, pe subgrupuri.

Testul lui RUSSEL (SAGE SOCIAL RELATION TEST - 1951) folosește 36 cuburi diferite ca formă din care trebuie să se facă 3 construcții cu model dat de către grupul aflat în studiu.

Testul ZWEI PERSONUNE al lui H.HENNING (1927) constă din cerința ca două persoane să colaboreze în activitatea ce trebuie să se desfășoare cu ajutorul unor

aparate. Astfel, se poate analiza spiritul de colaborare, amabilitatea, serviabilitatea, brutalitatea etc.

Testul *F.BENE* și *A. ANTONY* (THE FAMILY RELATIONS) cuprinde desene cu personaje ce trebuie aranjate în scene de familie. Testul dezvăluie aspecte ale sociabilității prin elemente primitive, având și elemente specifice testelor proiective.

Există chestionare de sociabilitate sociometrice, teste sociometrice, teste de măsurare a reputației; teste de percepție sociometrică.

BIBLIOGRAFIE :

- 1. Institutul de științe ale educației, secția orientare școlară și profesională - Inventare multifazice de personalitate, București, 1991**
- 2. Institutul de științe ale educației, secția orientare școlară și profesională - Scări psihometrice de inteligență, București, 1991**
- 3. Institutul de științe ale educației, secția orientare școlară și profesională - Teste de inteligență, București, 1991**
- 4. Roșca M. - Metode de psihodagnostic, E. D. P., București**
- 5. Șchiopu Ursula - Psihodiagnostic**

